

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОКРУЖНИ СУД У БЕОГРАДУ
ВЕЋЕ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
Посл. бр. К.В. бр. 01/2003

ТРАНСКРИПТ АУДИО ЗАПИСА

Са главног претреса од 06.12.2005. године

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добар дан свима.

НАСТАВЉЕНО 06.12.2005.ГОДИНЕ

СА ПОЧЕТКОМ У 9,40 САТИ

Констатује се да је веће у неизмењеном саставу, а да су присутни: заменик тужиоца за ратне злочине Кнежевић, пуномоћници оштећених адвокати: Баровић, Томић, Тодоровић, те Наташа Кандић као и браниоци оптужених адвокати: Петрушић, Заклан, Перковић, Продановић, Вукотић, Калањ, Станић, Штрбац, Јеврић, Дозет, Јелушић и Ђурђевић, Бељански и Бојков као и Ђорђе Мамула, а одсутни су браниоци адвокати: Вујин, Пилиповић и Мијатовић, те Перески.

Бељански?

Оптужени Мацарац је сагласан да га на данашњем главном претресу уместо браниоца адвоката Переског брани бранилац адвокат Бељански.

Надаље је одсутан бранилац адвокат Станојловић, те браниоци оптуженог Мугоша Горана Илија Радуловић, Слободан Сташевић.

АДВ. МАРИЈА РАДУЛОВИЋ. Ја сам Марија Радуловић.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Извињавам се, извињавам се, сели сте, обично овде седи и господин Радуловић.

Али је ту Марија Радуловић адвокат из исте адвокатске канцеларије.

Одсутни су и браниоци адвокати Апро и Левајац.

Сви оптужени су ту.

АДВ. СЛАВИША ПРОДАНОВИЋ: Ако дозволите господине предсједниче, ја бих морао да напустим, мењаће ме колега Вукотић, ја сам упознао свог клијента он се сложио с тиме.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: У 12 сати. Добро. То значи после паузе оне па ћемо. Вукотић би Вас мењао, а оптужени Војновић нема ништа против? Тако. Нема. Добро.

НАСТАВАК ЗАВРШНИХ РЕЧИ

Господине Вујовићу, све је у реду са оном штампом, јел тако? У реду је. Колега Продановићу, да ли Ви желите да дате завршну реч? Вујин је дао. Да ли и Ви желите да дате завршну реч?

АДВ. СЛАВИША ПРОДАНОВИЋ: Не, било би сувишно.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро. Изволите колега претпостављам да ће прво господин Калањ.

Бранилац оптуженог Ланчужанин Милана и других адвокат Калањ.

АДВ. ЂОРЂЕ КАЛАЊ: Потшовани суде, уважене колеге или дабар дан свима. Господо како је то Милојевић Предраг говорио у овој судници, ја ћу као један од бранилаца тројице оптужених Ланчужанин Милана званог «Камени», Милојевић Предрага званог «Кинез» и Драговић Предрага званог «Цеца» говорити о овој оптужници. Говорићу своја запажања, своје утиске и своје мишљење шта о њој сматрам и мислим као њихов бранилац. Дубоко сам уверен да је измењена и презицирана оптуженица тужиоца за ратне злочине која је поднета против њих неистинита, неаргументована, исконструисана и политички одређена. За ове моје тврдње, уверавања ја ћу као њихов један од бранилаца кроз анализу њихових одбрана и оцена свих изведених доказа како персоналних тако и материјалних дати разлоге и уверавања зашто тако мислим и сматрам.

Прво, желим да направим један краћи увод. Ја сам од почетка вођења овог кривичног поступка, дакле, као бранилац тада у то време само Драговић Предрага након упознавања са списима предмета закључио да се овај поступак у односу на мог брањеника води на начин који је супротан уставним начелима једнакости свих грађана пред судом, независности судства и тужилаштва и супротан начелима кривичног поступка и кривичног права, пре свега начела законитости и начела материјалне истине. Када сам као бранилац долазио код Драговића у посете и када смо разговарали о предмету и питали се зашто се терети и који су докази против њега, ја као бранилац нисам могао да му објасним који су то докази и на основу чега се он налази у притвору и због чега се води кривичних поступак. Он ме је уверавао да је невин и да није учинио кривично дело, већ да су му припадници полиције тачније УБПОК-а говорили да ће против њега писати кривичну пријаву и да ћу након написане и поднете кривичне пријаве морати рећи ко је учинио ово кривично дело за које он данас одговара. У вези тога ми смо као одбрана предлагали и саслушање тих лица, међутим, суд је то одбио и сматрам да је то прихватио као истину.

Поред претњи у предкривичном, претњи и уцена у предкривичном поступку које је мој брањеник имао, моја запажања су се односила и на једну чињеницу да је у односу на број процесуираних да кажем у првој фази овог поступка недостајало једно лице које је имало надимак «Штука» и које није било тада у поступку за ово кривично дело за које се мој брањеник терети. То лице је било већ тада познато и тужилаштву и полицији, међутим, против њега није писана кривична пријава и то лице није ушло у процедуру и против њега се није водио поступак. Дакле, неко је већ тада од органа кривичног гоњења злоупотребио свој службени положај и супротно начелу једнакости свих пред судом себи дао за право да буде селективан да се једним, иако се озбиљно сумњиче за најтежа кривична дела, стављају под заштиту, а други кривично гоне, иако за тако нешто није било никаквих доказа.

Желим да напоменем да у време, значи вођење тад тог поступка заменик тужиоца није био Душан Кнежевић и он у то време није поступао. Појављивањем сведока Дукић Николе у истрази који је потврдио ранији исказ Перић Јовице да је лице под надимком «Штука» убило хрватског заробљеника тужилаштво тад немајући куд први пут иницира поступак против овог лица које ћу касније звати као сведок

сарадник број 1. Подсећам да сам након подизања оптужнице био бранилац сада два лица дакле Драговића и овог другог лица заједно са колегом Јелушићем. Фактички били смо у његовој одбрани све до његовог уласка у процедуру за добијање сведока, статуса сведока сарадника односно док себи није на овај начин почео да обезбеђује слободу. Због обавезе чувања службене тајне о садржини разговора између клијента и адвоката и адвокатског кодекса ја нећу говорити о садржини између мене и мог клијента и нећу говорити оно што сам као бранилац спознао током ангажовања у његовој одбрани и разговорима са потесијалним сведоцима његове одбране.

Шта се даље догађа, тужилац први пут није оптужио Драговић Предрага јер није имао ниједан доказ за подизање оптужнице, али је подигао оптужницу против овог лица које касније постаје сведок сарадник. Морам признати да сам таквом одлуком тужиоца у односу на Драговића осетио лично задовољство, сатисфакцију јер сам имао осећај да сам поделио исто убеђење и са тужиоцем и са истражним судијом да је Драговић невин и да је Драговић ослобођен од једног оптерећења да је учинио најтеже кривично дело, да је на овај начин спасен невин човек и да се може вратити нормалном свом животу и својој породици. Као бранилац другог клијента а сада сведока сарадника број 1 причајући са његовом ужом породицом и ценећи пре свега доказе у списима овог кривичног предмета и обавештавајући се касније о доказима предмета који су се водили пред Хашким Трибуналом значи против господина Мркшића, Шљиванчанина и Радића где се у најнегативнијем контексту помињао мој клијен ја му као бранилац нисам давао никакве изгледе ни њему ни његовој породици да против њега неће бити подигнута оптужница и да неће бити даље процесуиран. Ако буде оптужен предлагао сам му да је за њега најпаветније да призна кривично дело да би му се тиме и умањила кривична одговорност.

Чињеница је да је у том тренутку, да ја у том тренутку нисам могао ни претпоставити, а камоли веровати да убиство једног хрватског заробљеника може бити амнестирано од било кога нити под било каквим условима. Очигледно сам се преварио. Догодило се супротно од онога како сам размишљао. Статус сведока и слободу је добио чак после чак три призната убиства, али и дате изјаве коју ми што бранимо невинне знамо каква је. Био сам лош прогностер. Говорио сам да би могао добити казну чак ћу бити слободан па ћу рећи негде и око 10 година затвора за једно убиство. Дакле, нисам могао веровати да ако је неко убијао, узимао туђи живот на најгрубљи начин да неко тако лице може у потпуности ослободити од кривичне одговорности. Нисам познавао тај суд који тако нешто опрашта поготово да опрашта чак три убиства. Сматрао сам а сад, тада и сада да је највећа вредност људског човечанства живот човека и да од тога на овој земаљској кугли нема ничег вреднијег и да се никоме одузимањем туђег живота на овакав начин не може опростити. Убрзо затим добили смо отказ пуномоћја јер као адвокати ја и колега Јелушић нисмо могли нити смо били способни да човека који је убијао доведемо до слободе. Недуго после овога овај поступак се проширио на друга лица јер су следила нова процесуирања и нова хапшења. Лишавају се слободе Милојевић Предраг а нешто касније Ланчужанин Милан па поново Драговић Предраг. Морам признати да сам у првом саслушању код истражног судије био прилично затечен када је био позван Милојевић Предраг и када сам се упознао са најтежим криминалима које се њему стављају на терет а то је убијањем, клањем и овером заробљеника на рупи. Био сам, морам признати и као човек и као адвокат прилично затечен овим сазнањем. Зашто сам био затечен. Истина је да сам овог човека раније познавао и нисам могао да верујем да неко ко је био познат по томе да другим људима помаже кад им је најтеже када су у невољи, да

може бити у стању радити ово зашто се он овом оптужницом теретио. Дакле, ни тада а ни сада нисам могао претпоставити да је Милојевић тај који је могао радити најмонструозније ствари које се овом оптужницом наводе а то је убијање и клање људи. Његове су реакције након сазнања ко га терети биле бурне. Дуго није могао да верује шта се догађа, зашто се терети, који су мотиви сведока сарадника број 1 да га ставља међу оне који су чинили злочине. Морам признати ја сам био одређено време у дилеми док нисам са њим обавио један разговор где ми је Милојевић рекао: «Ако ми не верујеш, немој да ме браниш». Даље, гледам у вас господо судије. Ниједном Милојевић Предраг као што се наводи у записнику о саслушању сведока сарадника у истрази није долазио код мене због себе у канцеларију него је долазио због сведока сарадника број 1. Дакле Милојевић Предраг никад није тражио моју правну помоћ или заштиту као адвоката због проблема које је имао са Овчаром. Дакле, то ја говорим и то ја тврдим. Када је Милојевићу дана 2.12.2003.године истражни судија предочио захтев за спровођење истраге није желео ни поверљив разговор са мном и негирао је извршење кривичног дела и оно што је као сведок говорио приликом свог првог саслушања пред истражним судијом. Понављао је оно све исто што је говорио у полицији, што је говорио као сведок у истрази, тако је дакле говорио и приликом тог саслушања. Објашњавао је како је дошао на Овчару, са ким је био у колима, колико је трајао његов боравак на Овчари и када се враћао. Свој други исказ у претходном поступку Милојевић је дао након извесног времена то је било 19.05.2004. године и после тога 25.05.2004.године. Тада је са пуно више детаља објашњавао шта је са собом имао од оружја како је био обучен, шта је све радио док се налазио на Овчари, колико се задржавао, затим, наравно да је причао и о својим односима сам без икакве припреме са сведоком сарадником број 1, који га је теретио за ово зашто се он овде налази. Причао је о његовим контактима са њим о доласку сведока сарадника код њега кући о односима потенцијалних сведока који се могу овде појавити или као окривљени или бити сведоци, затим чак једном приликом а то је ушло и у записник, ја ћу ово веће подсетити да је приликом једном повратка са једног пута мислим да је то било од Марета када су разговарали у колима он и сведок сарадник број 1 и када му је први пут сведок рекао за себе да је одговоран и да има кривице, да има путера на глави како је он то рекао, он је казао Милојевићу следеће речи: «Немој и ти бити много весео држава хоће да свали на Вуковарчане и четнике. А и Шешелј је у Хагу. Држава ће бранити мене као војника а Шешелј ће да одговара». Исто тако навео је да му је сведок сарадник причао да је имао честе контакте са инспекторима УБПОК-а посебно са Васовићем, и да му је овај инспектор дозволио да прочита његову изјаву коју је дао у полицији. На главном претресу од 30.6.2005.године, тврдио је да су јединица која се звала «Лева суподерица» сачињавали добровољци међу којима је било припадника и других националности. Набројао је Муслимане, Хрвате и Мађаре. Дакле, није био четнички одред како, се овде желело представити. Као командир вода заменика Ланчужанин Милана, поред осталог био је задужен за ред и дисциплину у јединици да спречава свако дивљаштво и самовољу. Због недисциплине и пијанства појединих припадника те јединице удаљено је више од 30 људи и лично је он допринео да такви више не буду чланови, односно припадници ове јединице. Јединица је по његовом исказу у тренутку да се овај злочин догодио бројала негде око 40 чланова, односно припадника.

У том свом исказу на главном претресу Милојевић је говорио да је лично од Васовића чуо да је према његовим оперативним сазнањима на простору Вуковара у то време било седам лица са надимком «Кинез» да је чак приликом саслушања у

полицији устајао и седао да би се проверило колико је он висок да би му том приликом Васовић казао ми не тражимо тог «Кинеза» ми тражимо малог «Кинеза» то сад говорим јер ћу се вратити на тај део касније у завршној речи. Одбрану Милојевић Предрага су потврдили и остала тројица оптужених Ланчужанин Милан, Драговић Предраг и Љубоја Марко који су заједно са истим колима дошли на Овчару а затим се вратили у Вуковар. Толико о исказу Милојевић Предрага.

Приликом саслушања на главном претресу 29.06.2005.године, а по овом изјашњавања по оптужници Ланчужанин Милан је изјавио цитирам: «Стојим иза сваког слова које сам дао истражном судији. Значи, да оно што сам рекао истражном судији Алимпићу, то је потпуна истина што се тиче мене и моје јединице. Апсолутно никакве одговорности нити било какве везе имам са тим догађајем сем што смо били на Овчари. Да сам био на рупи, да је «Кинез», да је «Кинез» пресекао неке врат то нема везе са везом. На Ваше питање председничке каква је његова била улога одговорио је да се прикључио одбрани Вуковара, јер му је тамо остала породица, кућни праг и да је радио оно што је патриотска дужност сваког Србина из Вуковара. Затим је изјавио да његова јединица, да је његова јединица била под командом батаљона гардијске бригаде чији је командант био мајор Тешић. Набројао је имена хрватских заробљеника Шарека, Међашија, Јаребека које је издвојио у хангару са жељом да им помогне и да их избави од доласка у затвор. Једно лице које се ту нашло а које се налази на оптуженичкој клупи рекло му је да изађе из хангара а заробљенике које је издвојио морали су први ући у тракторску приколицу која је ту спремно чекала. Ланчужанин је због личне безбедности и безбедности његове породице одбио навести име тог лица које му је рекло да напусти хантар. Морам признати да је то урадио овај део противној мојој вољи. Дакле ја сам био за то да отворено и јасно каже које му је то лице рекло пред хангаром.

На главном претресу није помињао име седока Љубишић Мирка који је био пети у колима када су кренули за трактором јер је страховао за његову безбедност пошто је он сада и тада живео у Вуковару у Хрватској. За Катић Слободана је изјавио да се у то време налазио у Београду, а за Шошић Ђорђа је изјавио да је раније отишао јер му је била слава. Дукић Николу није видео тад на Овчари.

Пошто ни искази тројице оптужених у истрази нити исказ седока Љубишић Мирка који је накнадно саслушан нису били довољни тужиоцу за одустајање, коначно одустајање против Драговић Предрага тужилац је, да се тако изразим, од господара живота и смрти са Овчаре и Вуковара прихватио обичну измишљотину како је он наводно чуо када је Драговић рекао: «Ал смо порокали пичке усташке». Интересантно је да је претходно чуо да је те речи исте пре њега изговорио Станко Вујановић, дакле потпуно исте речи од два различита човека. Ово најбоље говори о каквој се овде оптужници ради и са којом се озбиљношћу пришло њеном стварању и коначно да слобода човеку у овом случају не значи ништа. Нажалост, са овом измишљотином и изговореном реченицом у оптужници је стајало да је Драговић стрељао и као таква оптужница је ступила на правну снагу. Једна реченица је била довољна да се подигне оптужница.

Господо правници, ово је срамота за струку, ругање правди, слободи као највећим вредностима сваког цивилизованог друштва. Изјашњавајући се о оваквој оптужници на главном претресу од 30.6.2004.године Драговић је изјавио цитирам: «То што је тужилац изјавио против мене зове се злочин, а не оптужница. Он не терети мене него и моја три сина, мога оца, моју породицу и све Драговиће. Овим путем молим председника већа као и остале судије, све оптужене, тужиоца и пуномоћнике

оптужених да не дозволе чињење новог злочина над шест лица за које сам сигуран да немају никакве везе са тим злочином који се догодио у новембру 1991.године». Надаље, цитирам: «Браним се од авети. Ја не знам од чега се браним као кад бих рекао ја сам видео тужиоца личи на четника, ја сам га видео тамо. Тражим да каже ко је рекао да сам ја стрељао. Судија кунем вам се у три сина да не знам од чега се браним. Доведите два човека овде да су чули у кафани да сам ја стрељао. Ја ћу сам себи пресудити. Убијено је 200 људи. Чињеница је да је злочин извршен, жао ми је што се то десило тих људи и спрске историје и чињеница је да неко треба одговорати за то, али немојте дозволити да одговара неко ко је невин и да правите нови злочин». Завршен цитат. Господо судије ово су речи невиног човека. Овако не говоре они који су злочин урадили. После ових речи питали сте га на којем месту се налазио Драговић у «Пасату», ко је први изашао да изгура заглављени ауто, колико су се задржали, са ким су разговарали. Одговор сте добили и сматрам да нема потреба да га сад посебно анализирам. Само један кратак закључак. Сва тројица мојих брањеника као и оптужени Љубоја Марко су од тренутка када су први пут давали изјаве у полицији као грађани, када неке од њих нисам ни познавао, а касније сви осим Драговића су саслушавани као сведоци код истражног судије, а касније као и окривљени остали су до краја сагласни када су у питању одлучне чињенице. Они никада нису спорили да су били на Овчари код хангара, да су заједно дошли у истом аутомобилу марке «Пасат», да је то било у вечерњим часовима када није било аутобуса нити шпалира испред хангара. Након краћег задржавања кренули су првим трактором када им се прикључио сведок Љубишић Мирко. Возили су док је било асфалтног пута а онда су се зауставили јер због блата нису могли кроз њиву за трактором. Задржали су се 5 до 10 минута и када су схватили да нешто чудно, да се нешто чудно дешава са заробљеницима који су претходно одвежени у тракторској приколици одмах су се вратили одакле су дошли. Кратко застали су испред хангара и наставили су пут према Вуковару. Задржали су се 5 до 10 минута то сам рекао. Дакле у својим одбранама су категорички изјавили да нису били на рупи, да нико од њих није стрељао ни клао ни оверавао, а ни тукао заробљенике. Њихове одбране према тврдњи тужиоца доводе у сумњу два сведока сарадника и сведок Дукић Никола. Изношењем неистина, измишљања гнусних сцена, сведоци сарадници су покушали да своје називе убица дају другима да имена злочинца надену невинима, да њихову слободу плате затвором они који слободу никад нису плаћали. Разлоге за овакво сведочење против мојих брањеника и појединих оптужених ја ћу покушати објаснити.

Прво, свакоме мора бити јасно да је код обојице сведока сарадника постојао огроман мотив за овако њихово понашање у овом кривичном поступку ради ничег другог него стицање привилегија за себе, дакле избегавања максималне казне затвора која их је чекала а коју казну тужилац данас тражи за остале оптужене. Дакле, није покајање што би требало да представља први услов за добијање овог статуса, јер се они никад нису искрено покајали. Није покајање према жртвама само рећи жао ми је или извините, већ пуна истина о својим неделима о својим злочинима а онда о злочинима других. Овакву невероватну привилегију коју су сведоци сарадници добили од овог суда а после свега што су чинили ја нећу посебно коментарисати као бранилац мојих брањеника да небих био личан остављам свима вама на савјест који учествујете у овом поступку и онима који прате ово суђење да судите сами да ли је после овакве одлуке суда икад више могућа правда за жртве са Овчаре. Да би добио статус сведока сарадника први сарадник је очигледно, сведок сарадник је очигледно без посебних критеријума да ли може добити тај статус с обзиром на своју личност на

његову улогу у чињењу злочина добио јасан задатак од тужиоца да одговори на три најважнија питања а која су препознатљива из његовог исказа а касније из диспозитива оптужнице.

Прво питање да се повећа број извршиоца или пуцача, како их називају други «шешелјевце». То је први, други «шешелјевце» у оптужницу и трећи, пронаћи «Кинеза» који је клао и оног штоје оверавао заробљенике над рупом.

Први да се повећа број извршиоца и пуцача је реалан био задатак тужиоца пошто је то произилазило из доказа у претходном поступку и из обавештења која су прикупљена у предкривичном поступку. У списима је стајало да је на основу пронађених чаура пуцано из намање 18 врсти само аутоматског оружја и да не причамо из друге врсте оружја колико је било употребљавано. Дакле, задатак за сведока сарадника је веома јасан. Обавезно повећати број извршиоца.

Други, тужилац трага и за «шешелјевцима» који су наводно учествовали у стрељању. Њих помињу неки саслушани сведоци, али то најозбиљније чини сведок Јован Дуловић када казује да му се после стрељана хвалио Станко Вујановић како су порокали усташе и како је морао да ангажује пијане «шешелјевце» да му помогну. Тужилац од самог почетка јури «Шешелјевце». Мотив кад су у питању «шешелјевци» очигледно није само овај кривични поступак, већ да се то је моја претпоставка, не мора да значи осуђујућом пресудом против његових присталица појача Шешелјева одговорност пред Међународним судом у Хагу и да се на овај начин пред домаћом јавношћу прикаже штетно деловање појединих чланова и присталица његове странке, партије који су учествовали у рату у Вуковару. Најближи и најзгоднији да се сврстају у «шешелјевце» су били управо невини припадници јединице која се звала «Лева суподерица» у чијем саставу су били моји браћеници, а то највише и из разлога што је Ланчужанин Милан и тада и сада имао добре односе са Војиславом Шешелјом, што је на његову несрећу добио и титулу војводе и што је био симпатизер те странке. Овде напомињем да је било и таквих лица то смо утврдили у току овог претреса који су се представљали «шешелјевцима» који су, који ни једном нису били у овој јединици или су само кроз ту јединицу прошли.

Трећи задатак је био пронаћи и процесуирати «Кинеза» који је према сведочењу генерала Васиљевића и казивања капетана ЈНА Мурић Зјаје, иначе хашког сведока био веома низак и малог раста, а који је заједно са добровољцем «Тополом» клао и убијао на Овчари и пронаћи лице које је оверавало оне заробљенике који су давали знаке живота а о чему је у својој изјави говорио Перић Јовица.

Сведок сарадник број 1 без проблема одмах приступа реализацији горе наведених задатака. Пронашао је шесторицу тзв. «шешелјоваца» које је приликом сведочења овде назвао српским радикалима. Пронашао је и «Кинеза» и у њему спојио лице које је клало и оверавало заробљенике на рупи и њима је додао чини ми се још тројицу и тако дошао до коначног циља. Сведок сарадник на слободи он задовољан, тужилац задовољан, чак се тужилац преко свог спикера јавно хвали са бројком коју је први сведок сарадник постигао у откривању нових извршилаца. И коначно добијена је позитивна оцена од представника Међународне заједнице и да кажем тренутне власти да су наши судови, домаћи судови и тужилаштва спремни да суде за кривична дела ратни злочин. Међутим, када се кренуло у проверу исказа сведока сарадника број 1 кроз озбиљна оспоравања његовог сведочења од стране појединих оптужених, једног броја сведока, преко материјалних доказа, пре свега налаз и мишљење вештака медицинске струке, вештака балистичара испале да готово ништа није тачно од свега тога што је говорио пре свега у односно на тројицу оптужених које ја браним дакле,

Ланчужанин Милана, Милојевић Предрага и Драговића и у односу на још неке оптужене о којима ће њихови браниоци говорити или су већ говорили.

Уместо да часно призна грешку и да покрене поступак за одузимање статуса сведока сарадника број 1 тужилаштво се одмах дало у потрагу за другим сведоком сарадником. По мени, више се водило рачуна о том да се заштити сведок сарадник број 1 него да се сазна права истина. Ишло се, претпостављам, логиком шта ако се овај човек поново нађе у затвору шта ће тада говорити и шта ће тада причати. Ко му је шта нудио, ко му је шта давао за овај статус који је добио. Бранилац првог сведока сарадника је без проблема спремно чекао са полицијом и тужиоцем да уђе у исту причу сада са другим сведоком сарадником и да други потврди оно што је говорио први али и да дода оно што буде требало. Ова настала ситуација са сведоцима сарадницима, једним адвокатом је само још више потврдило моју сумњу да се овде у овом поступку дешавају такве ствари, као да некима није стало до правих криваца и праве истине за догађаје на Овчари. Овакви моји закључци произилазе из много чега али прво да кренемо од исказа првог сведока сарадника.

Сведок, у односу на Милојевић Предрага на главном претресу 31.8.2004.године изјави да се Милојевић састајао са Мирољубом Вујовићам виђао код «Кинеза» за време полицијске акције «Сабља». Није било могуће јер је Мирољуб већ био ухапшен у самој акцији «Сабља» а тај детаљ негирала су обојица оптужених. Тврдио је у истрази да је Милојевић био обучен у СМБ комбинезон то је тврдио и на главном претресу упркос томе што је Милојевић детаљно описивао како је изледао и да је имао на себи шарену маскирну униформу. Када се повела прича приликом суочења да ли је био шарени или СМБ комбинезон Ви сте председниче ту дилему сведока сарадника покушали да отклоните на један чудан начин сугеришући сараднику: «али је сигурно да је то био један шарени комбинезон». Даље, сведок сарадник број 1 тврди да је Милојевић код себе имао револвер «магнум» и да је из њега оверавао заробљенике. После сваког изласка пуцао у пет до шест и седам људи и тако у пет до шест тура које су излазиле из једне тракторске приколице. По некој мојој математици дакле, требао је за једну тракторску приколицу утрошити најмање 30 метака из пиштоља који је имао са собом о чему ћу поново говорити касније. Тврди да се Милојевић у колима, да је Милојевић у колима био са «Каменим», «Цецом» и «Маретом» и да су били у колима «пасат» зелене боје. А иза трактора одмах када је, а иза трактора одмах када је прва тура кренула. Није давао никакав опис особе коју је наводно заклао «Кинез» ни године старости, ни висину, ни боју косе ни одућу у коју је била обучена. Једноставно ништа. Зато је он приликом сведочења на претресу често пута понављао утврђујући свој исказ господине то је истина 1000 посто. Или да погледам белешке. Према изјави овог сведока, «Цеца», «Камени», «Маре» враћају се након прве туре, њих не видим на рупи, али Милојевић се враћа након треће туре и прусутан је кад код хангара, када Зоран са Карабурме пуца у Ружицу Мркобашић. За «Каменог» је приликом суочења на претресу изјавио да је тукао заробљенике у хангару. То није говорио у истрази ни приликом саслушања на главном претресу већ приликом суочења највероватније да је био тада већ изнервиран. После овога у оптужницу је стављено да је Ланчужанин Милан злостављао ратне заробљенике. Ланчужанин Милан је ставио примедбу на исказ сведока сарадника број 1 да никада никога није ударио да није носио браду и да није имао маскирни, извињавам се имао је маскирни качкет, моја грешка је овде, на себи и да је Милојевић био сво време са њим у колима. На примедбу Милојевића да код себе на рупи сведок сарадник није могао имати ловачку пушку марке «бровинг» петометка шеснаестица Ви сте на то

одговорили шта је сад то битно за ово и сведок се није изјаснио. На питање Милојевића да ли је био у задњих пет дана ратовања у фармеркама, војничке чизме, прслук црни, марама око врата или чела, или пиштољ на себи. Одговорио је нисам. Прво сведок сарадник је на контролна питања о себи говорио неистину на питање оптуженог Милојевића. Негирао је коју је одећу носио на себи задњих дана борби у Вуковару и које оружје. Био је децидан да на себи никад није имао фармерке, војничке чизме, прслук црни, мараму око врата или чела и пиштољ. Његову једну од неистина доказали смо фотографијом која је приказана у судници сви смо видели како је изгледао и шта је имао за појасом. Да је овако сведок сарадник број 1 био обучен када се налазио на Овчари потврдио је и сведок Карловић Вилим. Двојица оптужених Милојевић и Ђанковић су оспоравали да је сведок сарадник са собом на рупи могао имати пушку марке «Бровинг» петометка калибра 16 мм. јер таква пушка није била произведена. После оваквих неистинитих тврдњи о себи где не говори о свом злочину већ само се изјашњава како изледа, како је био обучен и кад тад не говори истину, сматрам да му је истог тренутка требало одузети право да о било чему даље он сведочи. Важно је било ради стварања потпуније слике о сведоку сараднику број 1 дозволити да се изјасни и око ове пушке и да одговори на примедбе да таква пушка никада није била произведена.

Други сведок сарадник раније сам објаснио како је настао сведочи другачије у односу на првог иако је више него очигледно добијао важан задатак да потврди искључиво учешће Милојевић Предрага у злочину. Њих двојица се не слажу око најкрупнијих ствари када је у питању наводно Милојевићев боравак на рупи, одлазак на рупу, повратак са рупе и са ким, и са ким је од других лица критичне прилике био у друштву, јер изјашњавањем о овим важним чињеницама и провером осталих детаља најбоље се могло видети колико су сведоци сарадници неискрени или колико говоре неистину. Тако је сведок сарадник број 1 током поступка тврдио да је Милојевић Предраг одмах након одласка првог трактора био у колима марке «пасат» зелене боје са «Каменим», «Цецом» и «Маретом» а за сведока сарадника број 2 да је рекао да је био у возилу «Застава» заједно са «Ћапалом» и «Жоржом» и да се возило у коме се налазио сведок сарадник број 2 кретало испред трактора који је возио прву туру заробљеника. Супротно од сведока сарадника број 1 сведок сарадник број 2 тврди за који је себе изјавио да је тек након треће-четврте туре отишао на рупу а након што је био обавештен од Јовице Кресојевића да је један заробљеник побегао из тракторске приколице и да га треба пронаћи. Кренуо је са колима «Југо» са њим су кренули Балабан и Кресојевић. После пређених пар стотина метара аутомобил се заглавио у блато и они су наставили пешице. Доласком на рупу затиче «Кинеза» и види како он врши оверавања заробљеника из револвера «Магнум». Први сведок тврди да се «Кинез» заједно са другим сведоком сарадником са рупе вратио са колима «Југо» или «Застава 128». После треће тракторске туре до хангара. За овакву огромну разлику у међусобним исказима сведока сарадника у односу на важне чињенице сувишан је било какав коментар. Јер ко жели из овога може одлично да види о каквом степену непоузданости обојица сведока сарадника јер реч. Према сведочењу сарадника број 2 Милојевић Предраг је заједно са њим остао до краја стрељања на рупи и вратио се заједно са њим до хангара са багером и било је између 00 и 0,1 сат. Сведок сарадник број 1 тврди да није тако да се Милојевић вратио након прве туре и да је најкасније до 23 часа био у штабу код капетана Радића где је затекао и Милојевић Предрага званог «Кинез» јер како рече сам сведок сарадник био је јако потресен због свега овога што се догађало па је ишао да легне. И овде је овај сведок неискрен, нико га није терао да

убија. Дакле, према једном је већ стигао у штаб и пре њега, према другом сведоку он је до краја на рупи и тек иза поноћи се враћа заједно до хангара.

Желим да вас подсетим како у једном тренутку сведок сарадник број 2 уме да буде и мало искрен. На питање пуномоћника оштећених госпође Наташе Кандић транскрипт од 28.9.2004.године страна 4о цитирам питање сведоку: Када је седок кренуо на рупу, где је био «Камени», «Кинез», «Цеца». Где су они били. Јесу ли били ту испред хангара? Сведок сарадник је одговорио, цитирам:» Они су били сви испред хангара». Сматрам да је питање било врло јасно, прецизно и недвосмислено. Одговор исто тако. Мој закључак да је истина да су они после овога сви скупа отишли за Вуковар а овај сведок да је отишао на свој крвави пир на рупу. Ви председниче узимате тада реч пуномоћнику оштећених Наташи Кандић и Ви постављате питање цитирам: «Када сте ви отишли на рупу, они су дакле». После тог таквог вашег питања он наставља да врти своју плочу и сада говори другачије малопре цитирам и каже како затиче «Кинеза» на рупи. Најбоље сами процените шта ово значи. Приликом суочавања сведока сарадника број 1 и број 2 и један и други су остали при својим ранијим исказима. Како у односу на чињенице на које се односе које са ким одлазио на рупу и враћао се с рупе, тако и положаја лица која су стрељали броја аутомобила, распореда аутомобила и распореда њиховог приликом самог стрељања. Суочење је изведено у процесном смислу како Закон каже али тек након једног колеге браниоца који је гласно питао. Да ли их суд суочава или је интервенција једног, или је ово један неформалан диван између суда и сведока и бранилаца. После овога када се ситуација уозбиљила сваки седок је чврсто бранио своју позицију штитећи и чувајући оно што су већ раније изјављивали. Због овакве и оволике разлике у исказима двојице седока сарадника сигурно је да се ни један исказ сведока сарадника не може прихватити тако поуздан доказ у односу на оптужбе против Милојевић Предгара, Ланчужанин Милана и Драговић Предрага. Сведок сарадник приликом суочавања, извињавам се, дакле седок сарадник број 2 приликом суочавања са оптуженим Ланчужанин Миланом званим «Камени» када му је Ланчужанин изјавио да је он дошао после свих аутобуса и аутомобила сведок сарадник број 2 је рекао да не може да тврди да је «Камени» дошао пре њега и да је тог дана «Камени» био у касарни. Кроз питање Драговић Предрага сведок сарадник број 2 пошто је ово претходно изјавио за Драговића да га је видео у шпалиру како удара заробљенике на питање када га је први пут и где упознао сведок сарадник број 2 је одговорио на дан када је ослобођено Милово брдо. Драговић му је тада одговорио да не говори истину јер се он тога дана налазио на болничком лечењу на ВМА у Београду и пре овог догађаја нису се никако могли познавати. Ја сам чак ту интервенисао сећам се кад је било саслушање на ове околности када је након моје интервенције сведок сарадник покушао да Милово брдо и ослобађање тог Миловог брда продужи за неколико дана. Неспорно да је та акција ЈНА била 13.11. 1991.године и да је трајала један дан што је потврдио и сведок Радак Саша на главном претресу. Драговић се налазио од 10.11. до 15.11.1991.године на лечењу на ВМА Београд. Дакле није могао бити никако тамо. Драговић је тада подсетио сведока сарадника број 2 да су се они први пута упознали 1992.године у кафани у Вуковару коју је држао седок сарадник број 2 гдем му је овај све испричао о себи, касније и о својој улози на Овчари и «Велепромету» и да је са њим тада био и Ланчужанин Милан звани «Камени».Тај део исказа Драговића потврдио је у свом исказу и Ланчужанин Милан. Да сведок сарадник није био у праву када је у питању злостављање заробљеника у шпалиру од стране Драговић Предрага то се може закључити из исказа Булића, Мугоше, Љубишић Мирка, а посебно из исказа Мирка

Војновића звани «Ћапало» који детаљније описује шпалир, ко је вршио претрес и детаљније, лица која су била у њему. Изјавио је да познаје Драговића да је из Сремске Митровице а да га није видео у шпалиру. Имајући у виду а да подсетимо аутобуси и шпалир су били критичне прилике код ханрага у времену од 13 до 15 часова када је напољу била дневна светлост. Тако су бар говорили оштећени. А оптужени су према њиховим изјавама дошли код хангара најраније око 17 часова и то са упаљеним светлима на аутомобилу. Према томе и ова тврдња сведока је неоснована, већ је додата у тренутку када је неко проценио да ипак Драговић мора бити за нешто одговоран па макар био и шамар у шпалиру.

Иако није изведен као доказ, исказ сведока сарадника број 2 који је дао у присуству тужиоца и адвоката, а на основу ког исказа је требао статус сведока сарадника, он не заслужује да се овде коментарише, али ја ћу га само мало искоментарисати да ни тада сведок број 2 није помињао Драговића да је ударао у шпалиру.

Као што рекох, у овом поступку очигледно није никакав проблем додавање нових чињеница само кад то затражи, само кад се то затражи или је потребно. Приликом саслушања у другом поступку против Радак Саше, сведок сарадник број 2 изјавио је да меша ликове Катић Слободана и Драговић Предрага. Поставља се питање како му веровати када он није сигуран ко је Драговић а ко је Катић. Приликом суочења сведока сарадника број 2 и Милојевић Предрага на питање Милојевића да му одговори да ли је то истина што говори ко му је дао име «крвави Бора» сведок је одговорио. То си ми ти дао да би Милојевић рекао у «Политици». Вероватно мислећи на дневни лист «Политика експрес» који је објавио фељтон о догађајима на Овчари јер се помињу сведоци сарадници број 1 и број 2 са њиховим надимцима у најнегативнијем контексту. Милојевић му је одговорио да то значи освету према њему јер је вероватно мислио да је овај дао новинарима податке везане за њихове злочине и ако он са тим није има никакве везе. Тако да је један од мотива за овако његово обрушавање на Милојевић Предага могао бити и овај. Оптужени Милојевић је својим питањем сведоку сараднику број 2 да се овај сведок састајао дана 17.8. значи прецизно тачан датум 2004.године са оцем сведока сарадника број 1 на Врднику од сведока број 2 добио потврдан одговор да је то тачно након тога остаје свима нама у судници да претпоставимо а мислим да не треба бити много паметан зашто су се њих двојица састајали на Врднику. Мислим да су то урадили да би сведоци сарадници били што боље усаглашени а Ви сте на то председниче за њихово састављање изјавили да Вас то не интересује. Има у записнику. Убеђен сам да Вас је ово требало јако интересовати.

Приликом суочења између оптуженог Милојевића и сведока сарадника број 2 где сте имали прилику да непосредно посматрате ко говори истину, а ко неистину сматрам да је ту победу убедљиво добио Милојевић Предраг ако ни по чему онда бар по једном. Када га је Милојевић питао да се закуне у унука Јована и своје троје деце сведок је то одбио рекавши: «Боже сачувај». Очигледно не желећи да у своју лаж умеша и своје најдраже и тиме је још једном на овај начин, ко веровао или неверовао показао ко је у праву, шта је он, и шта он заправо ради оваквим својим сведочењем. Да сведок број 2 не говори истину, односно за оптуженог Ланчијанин Милана, Милојевић Предрага и Драговић Предрага да је био обична слуга сарадника број 1 једног адвоката говоре и две изјаве два лица која смо предложили суду да их саслуша као сведоке а који су чули истину коју је сведок број 2 говорио док се налази у Окружном затвору у соби 5221 у Београду када је имао статус оптуженог у овом предмету. Према наводима и писменим изјавама ове двојице лица сведок број 2 је

рекао овим лицима да Милојевић нема никакве везе са злочином на Овчари. Хвалећи се својим злочинима на Овчари сведок сарадник број 2 је још рекао за «Кинеза» да не може добити робију јер је побегао са својим командантом са Овчаре. Исти сведок се хвалио и убијањем ножем на рупи и осталим монструозностима. А рекао је да је сведок сарадник број 1 увек ишао иза свих и убијао старе људе те да му није јасно како сведок сарадник број 1 прича о рупи када није био на њој. Сведок сарадник број 2 причао је и о неком наводно војводи који уствари ту не може бити јер није хтео да убија усташе. Хвалио се да са великим новце, да ће са великим новцем бити на слободи. Навео је име, ја не бих због тог господина то име овде наводио. Ова два предложена сведока која је одбрана предложила, дакле једне друге приче сведока сарадника број 2 од оне која је овде испричана нису имала ни један мотив осим да помогну суду у утврђивању истине и тако спрече страдање невиних људи. Нико на њих није вршио било какав притисак нити је могао и хтео. Сами су се јавили када су у штампи прочитали да је сведок сарадник број 2 оптужио Милојевић Предрага а пред њима је сведок сарадник број 2 у затворској соби говорио да Милојевић нема везе са оним зашта га терете сведок сарадник број 1 и тужилац. Пред њима је говорио шта је сам радио на Овчари. Да су писмене изјаве које су ова два лица веродостојна може се потврдити једним одговором сведока сарадника број 2 на моје питање. Како је отишао на рупу, јер то нисам могао знати из изјаве коју је дао тужиоцу одговор је био потпуно сагласан са писменим изјавама два лица која су изјаве дали. Кад је у питању исказ сведока Дукић Николе који је исто тако, тужилац сматра важним за ову оптужницу ја ћу се осврнути на најбитније ствари из његовог исказа. Сведок је приликом саслушања пред истражним судијом дана 14.11.2003.године рекао да су у кабину трактора које је заробљене возило према рупи на Грабову поред возача ушли «Камени» и «Мали Џо» а он је био на кабини. Чак са пушком у рукама. Ноћ, њива. Затим да је поред рупе стајао «Камени» да му је пришао један човек да га спасе а он је само слегао раменима, окренуо се и отишао. «Камени» и «Мали ЏО» нису били у стрељачком строју већ су све то посматрали са растојања од пар метара. Поново су «Камени» и «Мали Џо» ушли у кабину. Вратили се према хангару. Мисли да возила нису одлазила за трактором на рупу јер је била, јер је било блата у њивама. Дакле супротно од исказа двојице сведока сарадника. Поред овога сведок је изјавио да је у с трељачком воду видео Пејић Милорада за кога зна да је пуцао на заробљенике. Приликом његовог саслушања када је описивао «Малог Џоа» цитирам изјавио је: «Знам да је био врло низак растом и био је врло често поред «Каменог» као прилепак. Приликом саслушања на главном претресу од 28.10.2004.године исти сведок је променио свој исказ и више није тврдио да је то баш «Мали Џо», већ да је то само мали човек и да он у том моменту није чак ни познавао «малог Џоа» него је то тек касније упознао. Да би сте га ви још једанпут посетили да је у истрази рекао «Мали Џо», он је одговорио: «Па ја га нисам познавао, они су мене, мали човек, био неки мали, али шта ја знам нисам знао ко је јер ја иначе ти који су били добровољци нисам био са њима ни у борбама нисам их ни познавао тек касније». Господо судије овај део исказа сведока Дукић Николе најјасније говори на какав начин се покушавало Ланчужанин Милана и припаднике његове јединице увести у овај поступак и ставити им на терет учествовање у овом злочину. Ко су ти за које сведок каже они су мене, мали човек, мали, неки мали. Ко су то они. Полиција, тужилац или неко трећи, али свакако јесте неко од њих јер су сви они учествовали у узимању изјава. Према овом исказу они ослучују где ће да седе «Камени» и «Мали Џо» и вероватно шта ће даље да раде. Овај сведок мења исказ на главном претресу када говори да сада више није

«Мали Џо» јер му је «Камени» рекавши му да лаже против њега и да «Мали Џо» је 17.11.1991.године био рањен да се налазио у болници у Београду та чињеница је постала неспорна тек након што је ухапшен Ланчужанин Милан. Зашто се по сваку цену «Мали Џо» упорно покушавао убацити у оптужницу можемо да претпоставимо јер је он био у Вуковару припадник јединице «Лева суподерица» и регистрован је као члан Павлитичке партије на чијем челу је тада био зна се ко. Према мојим личним сазнањима позиван је најмање 10 до 12 пута у полицију на разговоре где се од њега покушавало изнудити признање за учествовање у стрељању заробљеника. Био је овде треба рећи и ратни војни инвалид и тежак дијабетичар. Зато се није марило тако да је прошле године умро од последица инфаркта срца. Из исказа сведока Дукић Николе се види, види се стил узимања изјава од сведока и таквим стилем се и склапала исконструисана оптужница која је припаднике јединице «Лева суподерица» или «шешелџовце» како су их неки звали или српске радикале увела у злочине на Овчари. На крају да Дукић није уопште видео Ланчужанина што тврди и сам Ланчужанин говори исказ Дукића да је у то време Ланчужанин Милан носио браду што је ноторна лаж и измишљотина ја ћу показати његову слику, фотографију Ланчужанина од 14.новембра, је очигледно ноторна лаж сведока Дукића сведока сарадника број 1 јер очигледно са додавањем браде желе Ланчужанина приказати још страшнијим четником. Можда је после свега најозбиљније податак колико је непоуздан овај сведок и то што је у стрељачки строј ставио Пејић Милорада који чули смо сад нисам, не баратам да ли је то проверено или није проверено у то време чак није био ни жив. Тужилац се у својој завршној речи осврнуо и на исказ Перић Јовице који је овај оптужени дао припадницима УБПОК-а дана 18.4.2003.године. Ја овај исказ морам анализирати јер сте ви одлучили да га изведете као дока, без обзира што је он оспораван од колега бранилаца али у том исказу Перић Јовица искључује било какво учешће у злочинима припадника јединице «Лева суподерица» односно конкретно Ланчужанин Милана, Милојевић Предрага и Драговић Предрага. У исказу се наводе имена лица из Вуковара лица добровољаца која су била у рату али нигде нема Ланчужанин Милана. Кажем Милан је Ланчужанин човек кога би Перић Јовица могао знати јер су обадвојица рођени Вуковарчани.

У својој завршној речи тужилац се није осврнуо на конкретне материјалне доказе који се могу довести у директну везу за учешће тројице оптужених на Овчари а поготову Милојевић Предрага као и на сведочење сведока Љубишић Мирка, Карловић Вилима, Томислава Петернека и Тешић Боривоја. Међутим, ја то морам урадити као њихов бранилац јер се управо на овим доказима руши све оно што су изјављивали сведоци сарадници и сведок Дукић Никола.

Да подсетимо, сведоци сарадници су тврдили да је Милојевић Предраг пуцао или оверавао заробљенике из револвера «Магнум» . Према исказу сведока сарадника број 1 и броју лица која су оверавана од стране Милојевић Предрага та бројка је најмање 30 а како тврди други сведок сарадник да је Милојевић Предраг био на рупи од почетка до краја онда ћете добити још већу бројку утрошене муниције приликом оверавања стрељања заробљеника која бројка би прелазила преко 100 метака. Чули смо и видели од судских вештака балистичара колико је чаура пронађено на лицу места и зрна у телима страдалих и дошли до закључка из колико је врста оружја пуцано и за једну врсту оружја и чак из колико цеви. Подсећамо веће да је према подацима из 200 обдукционих записника пронађено 540 пројектила сачмастих није било и четири шапнела. Зрна која потичу из револвера «Магнум» нису пронађена код ни једног обдукованог лица. Пронађено је око 1700 чаура и то да набрајам калибра

7,62 пута 25 мм., 7,65 пута 17 мм, утврђено да чаура калибра 7,62 мм пута 39 мм потичу од метака испалених из 18 оружја. Приликом саслушања на главном претресу од 21.6.2005.године судски вештак дип.инжењер Крстић Драган на питање браниоца Станић Милана да ли је било чаура од револвера «магнума» вештак је одговорио.Међу тим чаурама није било таквих што су револверске чауре а све ово су пушчане или пиштољске.

Господо судије, овде је закључак врло прост, ни један заробљеник није убијен или оверен из овујја које су сведоци сарадници тврдили да је оптужени Милојевић Предраг имао код себе. Чак и када би пустили машти на вољу да доказујемо негативну чињеницу чаура је можда , чауре је можда Милојевић могао сачувати код себе, ставити их у цеп, сакрити их да не би остављао трагове али ко ће ми објаснити и како је могао извадити зрна из тела стреланих ако су та зрна била у њиховим телима. Из налаза и мишљења Института за судску медицину Нови Сад брј 48/04 и сведочење вештака медицинске струке професора Тасић Милоша са записика о саслушању од 20.04.2005.године утврђено је да по обдукционим записницима укупно прегледано 200 тела. Код 198 тела су констатоване ране од ватреног оружја и оне су узрок смрти у 192 случаја а код 179 случајева прострелне ране су биле у пределу главе и тела. Само у једном случају нађене су ране од хладног оружја, у два случаја комбиноване повреде а у четири случаја узрок смрти није идентификован. У случају ОВЦ 174 утврђено је да је узрок смрти резна рана, значи улаз на задњој страни врата и продире у лобању. На непосредно питање оптуженог Милојевић Предрага вештаку да ли на лешевима где није идентификован узрок смрти, постоје резни трагови браде у односу нагркљан и колико је таквих трагова професор др Тасић је изјавио цитирам. Ја сам вам сада углавном набројао све тамо где постоје ране које нису из ватреног оружја него да их назовемо убодно резне, предња страна врата како смо приказали није у овим елементима. Затим професор Тасић је наставио. Задња страна врата о којој смо раније говорили која је оцењена као узрок смрти, затим ове бочне и задње стране врата није доведено са узроком смрти, а у вези на предњу страну врата. Након тога Ви преседничке констатујете цитирам Вас: «На предњој страни врата нема ни убодних ни резних рана, ето то је рекао професор». Завршен Ваш цитат.

Поштовани суде, из налаза и мишљења вештака професора др. Тасића се најјасније да закључити какве је све измишљотине изнео сведок сарадник број 1 у односу на оптуженог Милојевић Предрага подсећам вас да је његов исказ за Милојевића био следећи да је извео једно лице и заклао га тако што му је повукао главу назад и пресекао гркљан. Чак је то и демонстрирао. Налаз и мишљење вештака су неумољиви јер се Милојевићево питање односило на лешеве на којима није идентификован узрок смрти. Дакле и према налазу и мишљењу вештака Милојевић Предрага није клао како је то тврдио сведок сарадник број 1. Оно око чега се сведоци сарадници нису могли усагласити јесте и где је убијена Ружица Маркобашић. Место време и лице које је њу убило и присутни који су ту били. Да ли је то било код хангара или на рупи, јер сведок сарадник број 1 је тврдио да је то било код хангара и да је то урадио Зоран са Карабурме, да су поред били «Кинез», «Жорж» и сведок сарадник број 2. Према сведочењу сведока сарадника број 1 парче ткива је погодило Вујовића други сведок тврди да је Ружица Маркобашић убијена на рупи и то последња из аутоматске пушке и да ју је убио Зоран Дашић који није Зоран са Карабурме а да су делови тела погодили Вујановића и Милојевића. Разлика у исказима у овом делу која с обзиром на бруталност убијања трудне жене неизбирисиво урезује у памћење сваког очевица и говори колико је сведоцима

буквално доживљавају над истином и свим невино оптуженима који од вас очекују правду.

У доказном поступку смо утврдили као неспорно да је тело покојне Ружице Маркобашић нађено у средини закопаних лешева означе према обдукционом налазу под ОВЦ бр.95 према томе и та чињеница демантује сведока сарадника број 2 да је иста последња убијена на рупи јер као што рече и тужилац живу су закопавали мртве онда је по томе и она морала бити на самом врху рупе као последња закопана од стране оних који су је убили. Из налаза и мишљења вештака Института за судску медицину да ни у једном телу од 200 колико их је обдуковано није пронађени сачмасти пројекти дакле није потврђен односно демантован ни исказ сведока сарадника број 1 дат код истражног судије да једно лице, да је у једно лице испален пројектил из ловачке пушке. Вероватно пошто се упознао са оваквим налазом и мишљењем на главном претресу сведок сарадник број 1 је говорио како баш није сигуран да га је погодио ако и није погодио како тврди било је за очекивати да се пронађе чаура међу пронађених 1700 комада поготово што је она била највећа од свих чаура и једина те врсте. Питам се након свега овога да ли се може веровати овом сведоку сараднику. Одбрана оптужених Милојевић Предрага, Ланчужанин Милана, Предрага Драговића и Љубоја Марка је најубедљивији начин поврђена сведочењем сведока Љубишић Мирка припадника јединице «Лева суподерица» који је заједно са њима био на Овчари а који сада живи у Хрватској у самом Вуковару. Овде само желим да додам. Дакле, да овај сведок овде сада и даље живи у Вуковару мирно да је крварио руке, да је ударао сами процените да ли би могао тамо да живи и да ли би живео. Овај сведок је приликом саслушања у претходном поступку како је главном претресу у целисти потврдила одбрана оптужених Ланчужанина, Милојевића, Драговића и Љубоја Марка. Према казивању овог сведока оптужени су заједно дошли на Овчару после њега кад није било аутобуса нити је постојао шпалир. Видео је када Ланчужанин Милан у хангару издваја лица која су била његови пријатељи и познаници да би се спасао затворне процедуре јер како каже овај сведок дешавало се да се хрватски заробљеници и цивили не упућују у затвор већ су се слали у Мађарску или Србију. Набрајао сва имена лица која је Ланчужанин извдојио. Сва петорица су кренула за трактором у коме су били заробљеници које је Ланчужанин издвојио али ни једног тренутка нису могли помислити да та лицу иду на рупу на стрељање већ су мислили да иду на «Велепромет». Има логике не схвата, ако је несумњиво утврђено да је заиста хтео Ланчужанин Милан да издвоји пријатеље, познанике које је познавао да их трпа у рупу, да их трпа у трактор и да иде са њима да се вози да би их стрељао. Након што су се заглавили са аутом у блату објаснио је како су изгурали ауто и на крају је додао да су он и Драговић кренули према рупи, да су се удаљили од аута око 10 до 15 метара. По повратку вратили се према хангару. Ту су се задржали неколико минута, зна да је била нека свађа и на крају објаснио је кога је он видео у хангару, како се он понашао и кога је спасао, тврди да се Ланчужанин Милан никада није возио на трактору, поготову не то вече, нити било које друго вече. Сам каже да се добро не сналази са датумима и није сигуран када му је Камени рекао да иде да набави та аута, али да је то било 19. или 20. новембра, али сигуран је да му је то рекао. Сведок је поред овога навео да је лично поред Кинеза, кога су у том периоду највише звали «Кина» понавао још три лица са надимком Кинез, а од једног његовог пријатеља је чуо да постоји и четврти Кинез. За једног од лица с надимком «Кинез», а којег је лично познавао, описао је да је био низак растом, висине до 165 цм, дебељушкаст и да је носио кожне рукавице са отеченим прстима. У својим исказима

искључује сваку могућност да су четворица оптужених имали било какве везе са догађајем на Овчари за што се терете. Имајући у виду да се ради о сведоку који је исказ дао својом добром вољом и који је својим сведочењем и када су већ познати критеријуми тужиоца за оптуживање и себе довео у непријатну ситуацију и могућност да се сам нађе на оптуженичкој клупи са припадницима своје јединице, то само потврђује о циљу и мотиву сведочења овог сведока, а то је да се сазна истина о догађајима на Овчари и учешћу четворице оптужених у овом догађају за које овај сведок тврди да су потпуно невини.

Скрећем овом већу пажњу да је овај сведок након саслушања у претходном поступку неколико пута позиван од стране полиције Хрватске, да је био на разговорима у Винковцима и тада је приликом тих разговора добио податак о Карловић Вилиму и о томе како је Предраг Милојевић «Кинез» спасао живот. Милојевић Предраг се, дакле, у својим исказима чак није ни могао сетити како се звао тај човек. На крају, овај сведок је приликом свог сведочења на многобројна питања Вас и пуномоћника оштећених, дао детаљне и аргументоване одговоре и тиме само потврдио да се ради о поузданом сведоку, чијем исказу овај суд је требао веровати. За разлику од оба двојице сведока сарадника овај сведок је био доследан у свом исказу, како у претходном поступку, тако и на главном претресу и на крају сведочио је без икакве оптерећујуће хипотеке које носе са собом два сведока сарадника.

Сведок Тешић Боривоје је био командант батаљона Гардијске бригаде у чијем саставу је била јединица Ланчужанин Милана. Приликом његовог саслушања овде на главном претресу сведок је тврдио да познаје Ланчужанин Милана и познаје његову јединицу. Рекао је да је то била јединица дискриминирана и да са њима никаквих није имао проблема када су били задаци добијани и њихово извршавање. Сећам се да је Ланчужанин Милан из његове јединице удаљио 30 лица због недисциплине, крађе, јавашлука и осталог.

Што се тиче личности оптуженог Милојевић Предрага и Љубоја Марка, о томе су најбоље сведочили сведоци Карловић Вилим, Томислав Петернек и пок. Ваљаревић Горан. У свом исказу који је био пун емотивног набоја умировљени мајор хрватске војске, тада припадник ЗНГ-и Карловић Вилим, сликовито приказује свој пут од вуковарске болнице где је заробљен преко касарне хангара, а затим Модатека, једне куће у насељу Петрова гора, а касније на Велепромет. Сведок је помогао утврђивању времена доласка аутобуса до хангара и пролазио је кроз шпалир, описивао је врло упечатљиво свој боравак и боравак других заробљеника у хангару на Овчари. Пошто је био у последњем аутобусу логично је било да је у шпалиру запазио Милојевић Предрага ако се у њему налазио, како је то тврдио сведок сарадник број 1, али како смо чули Милојевића није било тамо. Према исказу овог сведока главни мотив његовог појављивања пред судом у Београду јесте да се сазна истина о двојници људи тада војника који су га спасили од већ виђене смрти. Упамтио је њихове надимке «Кина» и «Маре» и како су гледали и како су били тада обучени. Претходно је детаљно описао све страхоте и сва мучења која су му наносили неки људи, који су себе називали четницима, а било их је 15 до 16 у једној просторији. Најокрутнији су били извесни Белгија и Чеда. О тој тортури описује како су му с упаљачем палили брадавице, ухо, косу, а потом је Белгија сам са свећом њему палио брадавице, ухо и руке. Старији човек му је разбио флашу о главу, а са истом га је секао по руци и леђима. У том тренутку када је већ мислио да је са његовим животом готово, улази човек са завојем на руци, супротставља се Белгији, како би овај престао да га злоставља. Пошто није могао ништа да уради сам, јер су га мучитељи спречили,

изашао је напоље. Мучитељу су наставили са иживљавањем. Након 15-ак минута долази поново човек са завојем у друштву са још једним човеком, који је био у шареној униформи, носио је плаву беретку са звездом петокраком и гледао је укосо. Чуо је да га ови називају Кина. Сведок се сећа да је тај са надимком «Кина» ушао у свађу са мучитељима и говорио им да не могу крварити руке, а затим је сведока повукао за руку да прође за њим. За једну руку га је вукао Белгија, а за једну Кина. Успели су да га некако извуку из куће, иако је Чедо сво време покушавао са пушком да дође до њега. Кина му је тада рекао цитирам: «Ако хоћете у њега пуцати, мораћете прво пуцати у нас». Касније су му Кина и Маре помогли да се обуче, да добије воде, а једна му је жена давала и јабуку. Сведок на крају је изјавио цитирам: «Ти људи који су мени спасили живот, они су се заиста морали изборити да би им спасио живот. Они су стали пред оружје, они су били цело време са мном и штитили ме. Ја ћу заиста бити искрен, нисам знао уопће да су ти људи оптужени за ратне злочине». Ја као бранилац кажем: «Господне Карловић Вилиму, они су оптужени јер су спасили Вама живот а они који су требали бити оптужени, а то нису, је питање да ли ће икада бити».

Господине председниче, уважене судије, господо браниоци, тужиоче, пуномоћници, питам гласно покушавам себе убедити, али ми никако не полази за руком, да ли се човек који је до пре неколико сати пресецао туђе вратове, просипао туђе мозгове, може тако брзо и невероватно преобратити у човека светитеља који својим животом брани живот оних које је до малопре клао и убијао. Неистине двојице сведока сарадника изгледа то дозвољавају. Милојевић Предраг није само у овој прилици био велики, већ и о догађајима које је описао у свом сведочењу фото-репортер Томислав Петернек и који је својим фото-апаратом забележио херојство Милојевић Предрага приликом спасавања једне хрватске девојчице. Сведочећи пред овим судом рекао је како се девојчица укочила од страха на сред улице, како је била под снајперском ватром. Кина је једини пришао и спасио дете, све време извлачећи се из напејатељске ватре. После овога, према казивању овог сведока, чули смо га у судници, Кина је за њега од тада био национални херој. То тврди и Ваљаревић Горан, звани «Џо», који је непосредно очевидац његових добрих дела у току борбених дејстава. Могли би још да набрајамо имена хрватских цивила и војника којима је Милојевић помагао, неке од њих он сам набројао, а неки су се сами јављали у новинама и тако препознавали. Наравно ово причамо о Милојевић Предрагу, нисмо хтели тражити ничију милост, јер смо само покушали кроз догађаје у којима су он и жртве главни актери приказати сав ужас који овај човек данас преживљава и количину зла који му неки људи из овог поступка наносе.

Ми смо као браниоци предложили још неколико сведока, како би његовим сведочењем у овом поступку помогли суду утврђивање истине у односу на тројицу оптужених Ланчужанина, Драговића и Милојевића. Тако је предложена сведокиња Вучковић Радојка из Вуковара, за коју тројицу оптужених тврди да су после повратка са Овчаре отишли код ње на вечеру. Милојевић се сећа одређених детаља с те вечери, који су се могли врло лако проверити кроз сведочења других, пре свега капетана Радић Милорада, те да ли се радило о вечери тог дана или неког другог. Међутим, због страха од појављивања пред судом у Београду Радмила Вучковић није хтела сведочити јер није имала никакве гаранције за своју безбедност, пошто и даље са својом породицом живи у Вуковару у Хрватској.

Интересантно је да је сведок сарадник број 1 својим сведочењем покушао искључити да је те вечере уопште било, односно да сви који о томе говоре, да лажу и да је то чак измислио адвокат. Само ћу рећи срам га било. Истражни судија је, тим

пре, управо због оваквог сведочења сведока био обавезан по ЗКП-у проверити ову његову тврдњу, јер ако она није тачна онда се са још једним доказом потврђује одбрана оптуженог поготово Милојевића. Ако је овај истражни судија путовао у Хаг код сведока, да су сведоци изјавили да не желе сведочити, било је за очекивати да најнормалније отпутује за Вуковар и саслуша Вучковић Радојку, па да је пита од кога и зашто се плаши да сведочи, затим да провери да ли је неко на њу вршио притисак, да лаже, да не говори истину и да сведочи у корист оптужене и да је онда пита да ли је било вечере или није било вечере. То био урадио сваки озбиљан истражни судија и без предлога одбране. Међутим, можемо да претпоставимо зашто он то није радио. Прво слепо веровање сведоку сараднику, Вуковар је мали и порушен град и није се имало времена. Овако смо остали без једног важног сведока за оптужене и остаје нам да се надамо да нам њено сведочење више неће ни требати.

Други сведок којег смо предложили зове се Васовић из УБПОК-а. Хтели смо да чујемо да ли је истина то што је Милојевић Предраг изјавио да га је терао да устане и седне неколико пута и том приликом га питао колико је висок и да је у Вуковару било седам лица који су имали надимак «Кинез», али да он није тај «Мали Кинез».

Господо, ово је било важно, јер се у овом поступку од стране сведока генерала Васиљевић Александра, бившег начелника Управе безбедности помиње лице са надимком «Кинез», који је пррема казивању хашког сведока тада капетана ЈНА Мурић Зјаје, био мали и веома ниског раста и тај мали је вршио злочин на Овчари заједно са једним добровољцем који се звао Топола и био је из Смедерева. Међутим, у овом поступку, улогу малог «Кинеза» који је клао на Овчари добио је изненада Кинез који је са чизмама чак висок 199 цм. Очигледна разлика у висини између ова два Кинеза није сметала за наше стручњаке за ратне злочине да уместо малог Кинеза пронађу овог високог и тако у лицу Милојевић Предрага поред тога што има чувени надимак познат по злочину са Овчаре он се уклапа у целу конструкцију, јер поред тога што има овај надимак, овај Кинез је из јединице «Лева суподерица» или како су је неки звали шешеловци, а неки српски Радикали, па је због тога као такав за њих био подеснији јер има све и надимак, који се тражи и припадност групи која је пожељна у оптужници. Е због тога ове ствари ми смо тражили саслушање Васовића. Пошто је тај предлог одбијен, ми смо у овом поступку морали водити своју истрагу и испитати поједине сведоке и оптужене о броју Кинеза и дошли смо до бројке пет, а за овог веома ниског раста, о којем говори генерал Васиљевић чули смо чак и како му је име и одакле је. Да вас обавестим, накнадно смо пронашли и шесто лице, које има надимак «Кинез», а то је сведок Трифуновић из Крагујевца, којег сте ви овде саслушали, он је и активни полицајац у СУП-у Крагујевац. Дакле, фали нам само још један Кинез па да бројка буде тачна, односно онаква како је управо Милојевић Предраг говорио, а коју је чуо од овог сведока.

Поред ове двојице сведока, преложили смо сасвим нормалније и саслушање сведока др. Војислава Шешелја на околности његових непосредних сазнања о деловању јединице «Лева суподерица», каква је његова била улога у односу на ову јединицу и какве је контакте остваривао са припадницима ове јединице, пре свега с опт. Ланчужанин Миланом. Још већи разлог за његово саслушање настало је након што је са сведочењем у Хагу у процесу против Слободана Милошевића јасно је говорио да Ланчужанин Милан звани «Камени» и припадници његове јединице, који су овде оптужени, немају никакве везе са ратним злочинима. Сећам се да је изјавио да је за потврду оваквог његовог става добио из једног документа, а који је примио од Међународног тужилаштва из Хага. Морам овде рећи да за Радић Милорада и

његовог рођеног брата Радић Драгана нисмо добили сагласност браниоца Радић Милорада за његово саслушање пред овим судом, јер је бранилац Радић Милорада сматрао да у овом тренутку то није корисно због његове концепције одбране. Искрено признајем ја то нисам могао да разумем, али прихватио сам то што је он одлучио. Мислили смо да би његовим сведочењем била коначно утврђена права истина где је и када је био Милојевић Предраг и шта је радио у овом критичном периоду. Саслушањем Радић Драгана проверила би се одбрана Милојевић Предрага, потврдило би се да ли се он састајао у исто време са Радић Драганом и сведоком сарадником број 1 као и да ли је тачно да је сведок сарадник број 1 предлагао да се сведоци Радић Милораду у Хагу предложи сам Милојевић Предраг и Ланчужанин Милан, зато што немају никаквих мрља за цео период свог боравка на ратишту у Вуковару.

Исто тако нисмо добили пристанак Кнежевића запосленог у СУП-у Рума за његово саслушање, јер је он, о чему је требао сведочити, то чуо од другог колеге који је пријатељ са сведоком сарадником број 1, а то је да су оптужени Ланчужанин Милан и Милојевић Предраг наводно пријавили сведока сарадника број 1 да је учинио злочин на Овчари након чега је био ухапшен.

Саслушањем сведока које смо предлагали и оних за које нисмо добили њихову сагласност за саслушање, а сматрали смо их потребним, сигурни смо да би њихово саслушање довело до тога да одбрана све тројице оптужених, поготову Милојевић Предрага, буде потврђена у свим детаљима о којима су се они изјашњавали током овог поступка, а о чему ови сведоци имају своја запажања. Толико о самим доказима.

Када је у питању примена одредаба Законика о кривичном поступку од стране тужилаштва, полиције и суда у овом поступку, изнећу најважније примене које су довеле до озбиљне сумње у законитост суђења овог поступка и до повреда права оптужених. На првом саслушању истражног судије Милојевић Предрагу нису саопштени докази за основану сумњу, јер није му дозвољено да се о њима одмах изјасни. То је господо основно начело кривичног поступка прописаног по члану 4 Законика о кривичном поступку. Тада му је одмах требало бити омогућено да се изјасни о исказу првог сведока сарадника и у вези тога изнесе своју одбрану. Као његов бранилац ставио сам усмене примедбе на овакво поступање истражног судије, али оне нису унете у записник. Сам законодавац је последњим одредбама у поступку за кривична дела организованог криминала прописаних у глави 21а ЗКП-а, а које одредбе се примењују за кривична дела ратног злочина, увођење сведока сарадника као новог доказа дао најшира могућа овлашћења полицији и тужиоцу у решавању ове врсте кривичних дела, а на другој страни није ништа урађено да положај окривљених и њихових бранилаца доведе у равноправнији положај са тужиоцем у кривичном поступку. Дакле, створени су услови за највеће злоупотребе на овог сведока сарадника од стране полиције и тужилаштва јер окривљени и њихови браниоци немају никакву могућност да контролишу законитост сведока овог саслушања у поступку пре него што добије коначан статус, већ смо приморани да чекамо углавном овде код нас само главни претрес и да тек тада оспоравамо и оцењујемо како је то било и да ли је то тачно што је сведок говорио. Сматрам да не можемо бољи бити пример за тако нешто као случај у овом поступку. Ми и не знамо ко је све разговарао и када са сведоком сарадником. Чули смо од неких оптужених да је са појединцима обављао разговор на ову тему и управник затвора, а неки су се представљали па се није знало да ли су полицијаци или је можда неки адвокат. Сматрам да би ради спречавања сваке злоупотребе од стране полиције и тужилаштва, сви разговори између потенцијалног сведока сарадника са службеним лицима из полиције,

тужилаштва убудуће морали бити бар аудио снимљени, па ако се посумња у било чију злоупотребу, да се злоупотреба може лакше спречити. Колико је мени познато, тако раде хашки истражитељи када први пут саслушавају потенцијалне сведоке, они снимају разговор чак и видео. Нажалост, то се код нас не ради. Свето слово за тужиоца и полицију морају бити одредбе члана 504ђ ЗКП-а где се одлучује ко ће бити предложен за сведока сарадника, да тај ко је предложен прво каже пуну истину о себи, па онда о другима, јер из записника о саслушању сведока сарадника број 1 не види се да је он уопште саслушаван о свим злочинима о којима су говорили сведоци хашког тужилаштва, а овде пред вама и поједини оптужени на главном претресу. Упамтио сам да се радило о убиство двојице цивила у Вуковару који су били, иако су сведоци по верском опредељењу. Не могу ме убедити да пре одлуке о његовом статусу полиција, тужилац, истражни судија у вези овога нису ништа знали. У записнику о његовом саслушању у вези овога нема ниједне речи, наравно, ни о другим важним стварима. Кроз питање о овим и другим кривичним делима, дошло би се до тога да ли сведок говори истину, прво о себи и да ли је подобан да буде сведок сарадник. Да се овако радило не би се дошло у ситуацију да један број оптужених на овој оптуженичкој клупи стрепи и чека вашу одлуку. Међутим, они га зато нису питали, али су га зато питали за нешто што нису смели да га питају за поверљиве разговоре које је имао са мном као бившем браниоцу. Доживели смо да истражни судија саслушава сарадника пред око десетак колега и више, пред тужиоцем и записничарем, пред његовим помоћницима, да га ниједном не пита о овоме о чему сам говорио, већ се интересује, већ га пита о поверљивим разговорима између њега и браниоца и тако стављао у положај ништа мање од његовог или тужиоцевог. Он бахато, без имало морала износи неистине и тако пактује са истражним судијом и онима који су га тамо подучили, да би тек на моје упозорење да ћу тражити заштиту адвокатске коморе, престао да о томе говори. Како сам се тада осећао, сами процените. Вама заиста морам одати једно велико признање. Ви сте ме поштедели свега тога што сам доживео у претходном поступку. Ако је било најважније од кога је сведок сарадник сазнао ко га и зашто терети, требали сте прво питати сарадника колегу Васовића и друге његове колеге из УБПОК-а, како су се они међусобно звали, да ли је тачно да то да је сведоку дао изјаву како је Милојевић дао још у полицији као грађанин, да је прочита и да ли су му давали и изјаву оног ко га је теретио, па свако може добити оговор одакле му сазнање и кога је теретио. Све што сам као бранилац радио, радио сам у интересу мојих брањеника и ништа против поступка. Дозволите ми да и ми који радимо овај посао нисмо лутке или стални и неми гледаоци судске представе, већ смо са тужиоцем, бар по писању закона равноправни, да имамо право на своје закључке и сумње и да сами и да уз помоћ другиз склапамо мозаике наше истине, а не само оне које нам понуди тужилац.

У претходном поступку владао је страх, браниоци су се плашили да предложе сведоке, а камоли да разговарају са њима о чему треба да сведоче. Неке су сведоке, након саслушања, проверавали у полицији. Најбољи пример је за то Љубишић Мирко који је заједно са Карловићем, док је сведочио у овој судници, чак доживео добацивања увреде. У претходном поступку стално се потенцирало чување службене тајне, чак и претеривало, како су мислили само да бранилац разговара са сведоком који планира предложити за сведока ако му се прети кривичним поступком због одавања службене тајне. Уместо да браниоци разговарају слободно са својим сведоцима, као што то чини тужилац без икаквих препрека, браниоцима је остало да то чине преко породица, пријатеља оптужених, преко самих окривљених из притвора,

па можете закључити како то може деловати по одбрану и оптужене. То није само случај у овом поступку, тако је и у другим.

Тужилац је говорио о завери ћутања код оптужених у овом поступку. Она заиста и постоји јер се од свих овде оптужених чуло само једно признање за стрељање ратних заробљеника што је свакако мало и ја као бранилац, заиста, поштујем исказ.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Колега, заклонили сте микрофон са тим концептом, бојим се да се неће чути.

АДВ. КАЛАЊ ЂОРЂЕ: Поштујем исказ Атанасијевића који је имао храбрости да каже овде пред свима нама на главном претресу «ја сам убио» и верујем да ће то ово веће умети ценити. Зашто се дошло до ове завере ћутања, ја ћу изнети једно моје размишљање. Сматрам да је дошло и због неповерења органа кривичног гоњења. Зашто је то тако, зато што је то тако од самог почетка овог кривичног поступка владала селективност у кривичном гоњењу ко је коме колега, пријатељ, родбина. Затим, потпуно промашен избор сведока сарадника, јер након чега се један број потпуно невиних нашао оптужени и на крају никаква међусобна сарадња бранилаца и тужиоца, како је то изгледало у судници, могли сте и ви сами видети. Као најбољи пример завере ћутања, ја ћу пред вама испричати једну ситуацију, а надам се да ми колеге браниоци неће замерити. Када се појавио један сведок у овој судници и започео да сведочи, један од оптужених, вероватно у тренутку своје искрености је рекао Милојевићу док је овај сведочио: «То што се ти теретиш за оверавање урадио је овај сведок». Други дан када га је Милојевић питао да ли би то написао, отишао је да седне на другу страну оптуженичке клупе. Нажалост то је било тако. Зато осећам потребу као бранилац тројице оптужених Ланчужанина, Драгојевића, Милојевића, да замолим све оптужене који су их видели на Овчари да не ћуте и бар у завршној речи у односу на њих кажу истину и да искрено одговоре на моје и њихово једно питање а оно гласи: Колико су се времена тамо сви скупа задржали и тако дају свој допринос да злочин, већ једном учињен, не буде још пуно већи?

Господо судије, немам посебну намеру да нешто посебно говорим о мојим браћеницима. Мислим да сам најважније рекао што сам требао рећи. Они су се већ једном вама представили, а ја ћу да вас подсетим. Ланчужанин Милан 90% ратни војни инвалид, његово здравствено стање можете и видети голим оком и да у том свом здравственом стању издржава овакав притвор. Отац је две кћерке. Супруга незапослена.

Драговић Предраг ратни војни инвалид 70%, отац три сина, један официр, други је син незапослен, а трећи је малолетан. Супруга тешко болесна и на боловању је.

Милојевић Предраг рађаван је, четоворо деце, син студент правног факултета, кћерка ученица гимназије у Руми и два малолетна сина. Супруга запослена као инвалид са скраћеним радним временом. Све те породице су због укупне ситуације у које су се нашли на ивиди опстанка.

На овако њихово тешко, лично и породично стање, најстрашније се сручила ова оптужница. Истичем, да они нису ни политичари, ни књижевници, ни бизнисмени, због чега су своју патњу кроз овај поступак чували за себе, а знали су је њихови најближи и ми браниоци који их бранимо. Да су били све што сам набројао, због свог зла које им се наноси овим неоснованим вођењем кривичног поступка, за њих би се држали говори, демонстрирало би се, писале би новине, носиле би се

фотографије на реверима и држале би се конференције. Лично сам задивљен њиховом снагом и верујем у правду и наравно да ће на крају своју невиност пред судом доказати. И поред свега, ми од вас господо судија, не тражимо милост и опроштај, јер греха овде није било. Тражимо да вашом пресудом правично, храбро, како то и доликује највећим посланицима судске власти раздвојите невиних од кривих, жито од кукоља, да преко невиних не судите групи њеном имену, једном политичару, његовој партији, већ човеку с именом. Пресуду коју ћете ви поштовани суде ускоро изрећи биће највећи испит колико је овај суд којим припадате независтан, слободан и велики. Искрено се надам и желим да га положите са највишим успехом. Немојте се бојати вроја невиних и слободних, јер њих овде није мало. Жртве не траже бројке неvine, њима требају истински кривци. Зато господо судије, аутомобил који стоји заглављен у блату, а у њему заробљени седе Ланчужанин Милан, Драговић Предраг, Милојевић Предраг и Љубоја Марко чекају да после ваше одлуке напoкон се одвезу својим кућама.

Предлажем да их ослободите од оптужнице јер нема доказа о њиховој кривици. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала браниоче. Трајало је дуже од сат времена најављених, јел тако? Добро, ко ће следећи, господин Штрабац, Станић?

Бранилац адв. Станић.

АДВ. СТАНИЋ МИЛАН: Господо судије, уважене колеге и остала господо.

Желим да изразим жаљење и најдубље саучешће породицама жртва овог ужасног злочина. Не само да је законска обавеза, већ је то и основни цивилизацијски захтев да се овакав злочин санкционише. За његово санкционисање је неопходно да се расветли све оно што се критичном приликом догађало, а посебно да се открију организатори, налогодавци, наредбодавци, непосредни извршиоци злочина и да се казне прави кривци, јер се кажњавањем невиних људи такође чини злочин. Уверен сам да делим и ваше мишљење да је то у основи и задатак овог кривичног поступка који се ближи крају. Сви смо очекивали да ће на ова постављена питања резултати овог кривичног поступка дати прави одговор, а то није било неизводљиво када се имају у виду искази посебно сведока, тада потпуковника, сада генерала у пензији Панића и пуковника Богдана Вујића, о чему ћу касније говорити. Уместо тога, добили смо причу, не тако вешто научену два сведока сарадника, који осим што су међусобно контрадикторни, недоследни, такође су и противречни осталим изведеним доказима, а посебно материјалним доказима. Но, детаљну анализу њихових исказа као и осталих изведених доказа у својој завршној речи је изнео колега Калањ како и остали браниоци, тако да ја немам намеру да се бавим њиховим исказима.

Ипак, не могу, а да не приметим, да је сведок сарадник број 1 за време саслушања на главном претресу покушао да користи белешке не би ли у потпуности у свим детаљима поновио већ раније научену причу, али му је председник већа тек након интервенције неколико бранилаца, ускратио могућност да се он белешкама користи. Овај сведок сарадник је за време саслушања често тражио паузе, са доста напора се изражавао правдајући се тиме да му се стално суше уста. Већ и сама ова несигурност овога сведока сарадника озбиљно доводи у сумњу његов исказ када се томе додају контрадикторности о којима су колеге говориле, онда је сасвим јасно да његов исказ не може у овом поступку представљати ваљан доказ. Пошто је предлог

овог браниоца био да се поново списима здружи исказ овога сведока из истраге од 01.08.2003. године који је након промене његовог статуса када је постао осумњичени издвојен из списка од стране судског већа одбијен, ја само могу да претпоставим шта је у томе исказу овај сведок говорио. И тада је овај сведок био дужан да говори истину и да о догађајима изнесе све што му је познато. Дужан сам да ово судско веће упозорим да за издвајање овога записника да је сведок сарадник број 1 у истрази саслушан у својству сведока, нема никаквог законског основа јер члан 504е Законика о кривичном поступку изричито прописује да се из списка издвоје записници и службене белешке о ранијим исказима сведока сарадника које је дао као осумњичени или окривљени, значи из списе се не може издвојити ранији исказ сведока сарадника који је дао као сведок. Уверен сам да би се читањем тога исказа дошло до закључка који су прави мотиви и разлози због којих овај сведок сарадник у даљем току поступка не говори истину. Уколико се овај исказ не издвоји и уколико и Врховни суд на крају крајева када дођемо у ситуацију да се због тога жалимо, то не одлучи, може се десити, сасвим је основано очекивати да ће неко прекршити ону одредбу о тајности предкривичног истражног поступка и да ће барем у захтеву за понављање поступка тај исказ се појавити. У законнику је такође изричито прописано да сведок сарадник мора дати исказ о свему што му је познато и да неће ништа прећутати. Када би се чак и прихватило као тачно све оно што су сведоци сарадници приликом давања својих првих исказа у томе својству изјавили, само је могуће на два начина објаснити зашто су тим својим исказима на главном претресу додали нешто ново. Тако, на главном претресу сведок сарадник број 1, иако о томе никада раније није говорио, приликом суочења са опт. Ланчужанином тврди да је и он оптужени тукао затворенике у хангару, а сведок сарадник број 2 да је у шпалиру кроз који су пролазили затвореници испред хангара био и оптужени Драговић. То говори да су или сведоци сарадници приликом давања својих исказа по први пута у својству сведока сарадника ову чињеницу прећутали и тиме прекршили изричиту одредбу Законика о кривичном поступку, да ништа не смеју прећутати, што важи током целог поступка и што је разлог за одузимање статуса сведока сарадника или су пак говорили неистину, а што очигледно произилази из онога што је већ анализом ових доказа њихових исказа раније речено.

Очекивао сам да ће јавни тужилац, када то већ није учинио у оптужници, барем у завршној речи навести ко су организатори, налогодавци и наредбодавци овог стравичног злочина, осим што сам ја, уверен сам и остали који су присуствовали на овом претресу, то очекивали од јавног тужиоца. На то га обавезује и закон, а посебно што без тога није могла да се примени глава 29а Законика о кривичном поступку која прописује посебне одредбе у поступку за кривична дела организованог криминала. за све колеге правнике није потребно цитирати када се ове одредбе примењују, али због присуства јавности ја желим да кажем да је Законик стриктно прописао у којим случајевима се те одредбе примењују. Знам да постоји склоност и у судској пракси да се по аутоматизму и на ратне злочине примењују одредбе овога закона, иако оне јасно говоре у којим случајевима се могу применити на свако кривично дело, посебно не издвајајући ниједно одређено кривично дело које се по аутоматизму само примењује. Само име и сама реч организовани криминал, управо сугерише о томе да је било потребно овде да се означе прави организатори овога, као што сам и рекао налогодавци и наредбодавци овога злочина. Није довољно да су само два или више лица учествовала у вршењу ратног злочина, па да се примене ове одредбе Законика о кривичном поступку, јел би по том принципу могли онда, ако су два или више лица

учествовала у неком другом кривичном делу, а попут рецимо кривичног дела против изазивања опште опасности да се примене ове одредбе. Тако, Законик о кривичном поступку каже да се одредбе ове главе примењују на случајеве основане сумње да је извршено кривично дело резултат организованог деловања више од два лица, чији је циљ вршење тешких кривичних дела ради стицања добити или моћи. Да бисте сами могли да просудите да ли се овде могу применити те одредбе цитираћу их: Услове који су поред онога што је напред наведено потребно је да би се одредбе ове главе примениле у конкретном случају то су најмање три од следећих услова:

- Да је сваки члан криминалне организације имао напред одређени задатак и улогу. Уместо тога напред одређеног задатка или улоге тужилац у завршној речи наводи да су се ствари отргле контроли, а како је из његове завршне речи мога да се стекне утисак да се све то одиграло стихијски и неорганизовано, чак је и пуномоћник оштећених адв. Рајко Даниловић у својој завршној речи нашао за сходно да се не сложи са јавним тужиоцем да је све било спонтано, хаотично и неорганизовано.

- Следећи услов је да је делатност криминалне организације планирана на дуже време или неограничено о чему овде не може бити ни говора, па се делатност организације заснива на примени одређених правила интерне контроле и дисциплине чланова. Очигледно је да свака војна структура се заснива на примени тих правила и дисциплина чланова, али смисао одредбе није у томе, него да се криминална организација заснива на тим правилима и дисциплини. Да се делатност планира и врши у међународним размерама. У конкретном случају тужилац у оптужници и завршној речи не тврди да је овде била реч о међународном сукобу.

Да се у вршењу делатности примењује насиље и застрашивање и да постоји спремност за њихову примену, а остала три услова не бих желео да цитирам јер се они односе на стицање економске моћи или пак на стицање политичке моћи што је не примењиво на конкретан случај. Према томе, из овога јасно произилази да је и законска обавеза тужиоца била да у току поступка докаже и укаже на организаторе, налогодавце и наредбодавце овога злочина, да би се могла ова глава Законика о кривичном поступку применити и да би сведоци сарадници могли добити статус сведока сарадника, а управо тај статус сведока сарадника, који је опредељен у овој глави законика је и кључни мотив због кога су се и они одлучили да не говоре истину. У упоредном законодавству нигде није забележен случај да законодавац унапред прописује аболиције од кривичног гоњења. То се коси са основним начелима кривичног права и сврховм кривичних закона. Аболиција од кривичног гоњења акт је политичке воље који се примњује само у ретким изузетно оправданим случајевима и у погледу оних учинилаца кривичних дела која су већ раније почињена, а не бланко опрост за будуће учиниоце најтежих кривичних дела и утолико се слажем с колегом Перковићем, ово апсолутно је противуставна одредба.

На тај начин никако не може да се оствари ни генерална превенција, а наиме, да ће на потенцијалне учиниоце кривичних дела деловати тако да их одврати од вршења кривичних дела или пак да ће утицати на учиниоце кривичних дела да убудуће не врше кривична дела, јер ће им увек бити присутна могућност да се примене ове главе Законика о кривичном поступку амнестирају од кривичног прогона. Ја морам да кажем да чак ни Хашки Трибунал нигде у својим правилима не прописује да ће добити опрост онај ко буде сарађивао са тужилаштвом и открио тзв. учиниоцима кривичних дела. Ево случај Ердемовића, рецимо који је учествовао у том стрељању. Не говоримо о инсајдерима, инсајдери су друга прича. То је и разлог због кога се сада у процедури налазе измене Законика о кривичном поступку у овом

погледу па ће се убудуће сведок сарадник кривично гонити, с тим што ће бити предвиђена могућност за његово блаже кажњавање, па чак и до половине казне која му буде утврђена. На жалост то ће важити само за убудуће, тако да ћемо остати ускраћени за одговор на питање како и зашто је дошло до тога да ова два сведока сарадника лажно терете моје браћенике, јер сам уверен да би суочени са могућношћу кажњавања за своје злочине сигурно изнели праву истину о томе зашто су се одлучили да у овом поступку не говоре истину, па чак и до сада важећем Законику о кривичном поступку ова два сведока не испуњавају потребне услове из члана 504д да добију статус сарадника, «ђ» пардон, да добију статус сведока сарадника. Према сопственом казивању, а и из других доказа који су прибављени током овог кривичног поступка, произилази да су ова два сведока сарадника били изузетно брутално вршили злочине, тако да сасвим сигурно не постоје олакшавајуће околности на основу којих би могли бити ослобођени од казне или да би им казна могла бити ублажена. При томе, како већ то се у неком правничком жаргону усталило ова каучук формула, шта значи, да би им казна могла бити ублажена, да ли то значи да ће бити ублажена испод законом прописаног минимума, да ће се ублажити, у ком смислу ублажити, у којим ситуацијама ублажити, ништа о томе не говори, тако да је остављено на слободи тужиоцу и ванрасправном већу да одлуче о томе и пре него што је изведен доказни поступак да закључи да ли има места примени ублажавања казне или не, што је својеврсни апсурд, како тек на основу резултата доказног поступка се може доћи до тог сазнања. Но, то је недостатак ове законске одредбе, које сам уверен биће отклоњене овим новим изменама.

Осим тога, ја морам да кажем да, осим том бруталношћу, којом се истиче посебно у односу на сведока сарадника, па тиме не испуњава ове услове из овог законског прописа за добијање статуса сведока сарадника, јасно говори и исказ сведока Вилима Карловића. Наиме, тај сведок Вилим Карловић каже да је њега из хангара издвојио и спасио управо тај сведок сарадник број 1. Он је овде покушао нама да се представи као неко ко је био принуђен да све то ради, који је био преплашен, који је био под стресом, међутим, врло добро је знао и имао могућности да издваја невинне, па кад је изводио оне остале из хангара поставља се питање зашто њих није спасио када је овога спасио, него је њих убио. Значи, да је могао да разликује шта је добро, а шта не и да није био под таквим стресом и да је имао могућност чак и да одлучује о животу и смрти.

Када је већ реч о исказима сведока сарадника, ни ова два сведока не помињу да су видели или чули од било кога да су у стрељању учествовали Ланчужанин и Драговић, тако да тврдње из прецизиране оптужнице да су Ланчужанин и Драговић формирали стрељачке водове и из ватреног оружја пуцали у заробљенике, лишена сваког основа и доказа који су изведени на главном претресу.

Што се тиче Милојевића, интересантна је и његова метаморфоза од човека који је висок 165 цм, па до висине од преко 190 цм. У фељтону «Политике експрес» чији је један од аутора и овде саслушани сведок Александар Васиљевић, говори о лицима која су највише умешана у злочин на Овчари, тврди да се у томе истицао нарочито човек висок 195 цм по надимку «Топола» и његов стални пратилац онижи човек висине 165 цм звани «Кинез» и у предкривичном поступку који је потом уследио, трагало се за лицем висине од око 165 цм по надимку «Кинез», да би током истражног поступка Кинез порастао преко 190 цм, а врло добро се зна име и презиме тог онижег човека по надимку «Кинез» јер се против њега, а можда је већ и окончан кривични поступак у Жупанијском суду у Вуковару под бројем Ки.О. 187/98 ради убиства једне

целе породице Пакшац између ноћи 9. и 10.04.1992. године, дакле, након ратних дејстава. Када је већ реч о овоме исказу сведока Александра Васиљевића, ја морам да кажем да је очигледно да он и тим подацима којима је располагао у фељтону је дошао сигурно на основу оперативног рада, макар то чуо у аутобусу, макар на пијаци, као што је овде било коментара, све је то саставни део оперативног рада и зна се како се прикупљају потребна обавештења у оперативном раду.

И на крају желео бих да се осврнем на једну тврдњу заменика тужиоца из завршне речи. Наиме, заменик тужиоца суочен са чињеницом да за један број овде оптужених лица, међу којима су и опт. Ланчужанин и опт. Драговић нико, па чак ни сведоци сарадници, не тврде да су видели, или пак чули од некога да су учествовали у стрељању заробљеника, лаконски закључује да су и они морали учествовати у стрељању, јер ко год је дошао на рупу морао је да стреља. То је био залог ћутања. Заменику тужиоца залог ћутања се очигледно не односи на сведока Николу Дукића, који за себе тврди да је био на рупи. Само није јасно по ком том критеријуму за оптужене важи залог ћутања, а за сведока не. Овакво закључивање може бити примамљиво за лаике. Међутим, оно је правно потпуно неутемељено. Осим што је таква тврдња заснована на голом претпоставци, која ничим није доказана, она са правног становишта доводи у сумњу виност свих оних лица који су учествовали у стрељању. Шта то значи да су они били принуђени и да је то био залог ћутања? Каква је то била принуда? Да ли је била физичка, да ли је била претња, да ли је била апсолутна сила, компулзивна сила, на који начин се то? Да ли је била стављањем озбиљног зла, вршењем зла, а све то је морала да се одговори, уколико се таква једна тврдња изриче. Уколико је тачно да су сви они који су били на рупи били приморани да стрељају, како то заменик тужиоца закључује, било апсолутном компулзивном силом, било претњом или психичком принудом, то је основ искључења виности како у погледу радње извршења тако и у погледу последице, па као основ искључења виности као једног код конститутивних елемената кривичног дела искључује и само кривично дело, те правно питање није медицинско питање. У неким случајевима само компулзивна сила може да искључи урачунљивост, што би онда била евентуално предмет вештачења. Ако је то заиста тако било као што тврди заменик тужиоца у завршној речи, то је поготово налагало потребу да се приведу лицу правде налогодавци, наредбодавци и организатори овог злочина, што је, сасвим сам уверен, до овог поступка очекивала и родбина жртава злочина, а да је то било сасвим могуће, о томе јасно сведоче сведоци тада потпуковника, сада пензионисани генерал Панић и пуковник Богдан Вујић, који су присуствовали састанку на коме је одлучено да се затвореници предају у надлежност Ваде САО Источне Славоније, Барање и Западног Срема. Они говоре, осим тога, о једној напетој ситуацији и тензији, која је настала између две власти – војне, која је до тада била присутна у Вуковару и тек формиране цивилне власти. Најречитије о тој тензији говори, је податак да је Топола који је у то време срео једног од официра рекао каже: «нећемо вам тек тако ове дати». Остало је неразјашњено ко је донео одлуку да се предају затвореници, коме да се предају и ради чега су настале тако страховите тензије о којима ови сведоци сведоче и напетости на седници Владе. Даље, остаје неразјашњено, знамо, видели смо ко је вршио транспорт на Овчару, али шта је, ако тај транспорт није био праћен ни од кога, шта је спречило војску да уместо на Овчару као и до тада митничку групу одведе у Митровицу. Ништа их није спречавало. Да ли су и они били спречени и од кога и на који начин да њих воде у Митровицу, него да их воде у Овчару. Обзиром да су ова сведока војна лица, да су пре овога поступка извршене одређене истражне радње у погледу овога злочина

и пред војним правосудним органима, зато је до сада било више него довољно времена. Заиста, ја се слажем са тужиоцем да је изгледа овде завера ћутања, али завера ћутања којом покушавају да се за овај злочин амнестирају организатори, налогодавци, наредбодавци овог злочина који би нам, то је сасвим сигурно, помогли у расветљавању око тога ко су и стварни починиоци овог злочина. У тој завери нема невиних, почев од појединаца па све до појединих институција како бивше, тако и садашње власти. Са којом озбиљношћу се приступило тим истражним радњама пред војним судом, говори и чињеница и податак да је истражне радње спроводио сам председник суда, но видели смо до којих резултата је дошао, а зашто је дошао до таквих резултата то је остала тајна.

Овако је остало само то да нам сведоци сарадници који су и сами на најбруталнији начин вршили злочине, због чега и није било места да се у складу са законом њима да статус сведока сарадника, о чему је већ раније било речи, спасавајући своју голу кожу упро прстом на оне које су наводно видели или нису видели у хангару, око хангара и на рупи, при томе испољавајући чак и невероватно памћење након протека више од једне деценије, чак и о таквим детаљима као што су ко је и на ком месту седео у неколико аутомобила који су се наводно за трактором упутили према Грабову.

Наравно да се такви искази сведока сарадника не могу прихватити као крунски доказ за наводе оптужнице. Остало је оно неразјашњено оно што нас овде мучи о чијим главама се зачела ова монструозна замисао питањем које је и након завршетка овог доказног поступка остало да лебди над овом судницом.

Чули су се овде и апели са разних страна да, ако има неки оптужени који може да каже праву истину да се јави и да то овде каже, при томе мислећи вероватно када је реч о оптужби, да се призна извршење нечега што се није учинило. Међутим, ја се сада питам, чак и ако некога има међу овим људима који нешто о томе знају, не да су починили, него да имају нека сазнања о томе, питам се да ли они, обзиром на ову чињеницу да су остали организатори, налогодавци, наредбодавци, а један добар део извршилаца очигледно, можда и сви да су остали ван домашаја правде, да ли они имају храбрости да било шта говоре кад су њихове породице напољу, они унутра, да ли они могу нешто да кажу о ономе што им је познато, тако да су ти апели само празне приче. Требало је створити претпоставке за то, а претпоставке би се створиле да су сви били присутни овде, а неки су уместо тога већ у међувремену чак и помрли, неки нису доступни, да ли случајно или намерно побегли су, то је ствар сад закључивања.

Због свега тога предлажем да суд ослободи оптужене Ланчужанина, Милојевића и Драговића одговорности за ово кривично дело јер они ни овај злочин, нити било које друго кривично дело нису починили. И на крају ја не желим да завршим само овим предлогом као што је то уобичајено, ову своју завршну реч, него желим да завршим једним питањем, а то је оно питање у чијим главама је зачета ова монструозна замисао и да ли нам је овај кривични поступак на то дао одговор. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала. Колега Штрбац?

АДВ. ШТРБАЦ САВО: Процењујем да ће ми требати једно најмање пола, више од сат нећу, од пола до сат времена, не могу одредити.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Сви су сагласни са паузом. У реду 20 минута паузе.

Настављено у 12,05 након паузе ради одмора.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: У међувремену придружио нам се колега Даниловић, колега Радуловић. Ко нас је напустио? Сви смо ту. Наставићемо са завршним речима, господин Штрбац, претпостављам?

Бранилац, адвокат Штрбац

АДВ. САВО ШТРБАЦ: Као бранилац оптужених Ланчужанин Милана и Милојевић Предрага. Поштоване судије, уважене колеге, на Овчари се десио злочин, убијено је најмање двеста људи. Њихове породице заслужују сваковрсну сатисфакцију, и моралну, и материјалну и кривичну, наравно. Али то заслужују и породице свих жртава, без обзира на националну, верску, војну, државну или било коју другу припадност. Нажалост, жртва је било и у Вуковару и у свим другим подручјима Хрватске и бивше Републике Српске Крајине. Сматрам да је потребно да се на овом процесу, макар и у завршној речи, нешто каже и о атмосфери у Вуковару која је претходила Овчари, као и осталим жртвама Вуковара, а и шире. И то зато што је ово прво суђење у Србији за ратне злочине, почињене на подручју Хрватске у време када је ова Држава била у саставу СФРЈ, зато што су државни органи Републике Србије, по Закону о организацији и надлежности државних органа у поступку против учинилаца ратних злочина, надлежни и за вођење поступака за дела ратних злочина која су извршена на територији бивше СФРЈ, без обзира на држављанство учиниоца или жртве. Зато што посматрачи овог процеса могу добити утисак да је злочин на Овчари једини ратни злочин почињен на подручју данашње државе Хрватске. Зато што се селективном правдом, каква се спроводи и пред Међународним судом и пред националним судовима, не може остварити у задњих неколико година на свим странама и на свим нивоима пропагирана максима, истина, одговорност, помирење. Зато што су породице жртава које прате ово суђење, и не само оне, ако је судити по хрватским медијима, после завршне речи заступника оптужбе, биле незадовољне квалификацијама карактера сукоба на подручју Вуковара у инкриминисано време. И зато што се по мом дубоком људском убеђењу и правничком умећу, не може изрећи адекватна санкција починиоцима овог, као и било ког другог кривичног дела, без сагледавања ширег контекста, тј. атмосфере који је претходио и у којем се дело одиграло.

Ево неколико података за које сматрам да би се требали чути. По попису из 1991. године, то су подаци Статистичког завода Хрватске, у општини Вуковар је живело 84.189 становника, било је Хрвата 43,8%, Срба 37,4%, Мађара 1,6%, Југословена 7,3%, а осталих 9,9%. У самом граду Вуковару исте године живело је 44.639 становника, а по националном саставу изгледа овако: Хрвата 47,19%, Срба 32,31%, Муслимана 0,43%, Југословена 9,76% и осталих 10,30% и ово су све статистички подаци Статистичког завода Хрватске. Српска рачуница је нешто другачија, али задржимо се на овим службеним подацима. Према попису из 2001. године, у Вуковару је пописано 24.694 становника, од чега су била присутна 21.027 становника. По неким хрватским изворима који се могу често чути у хрватским медијима, овога новембра, сада је у Вуковару 31.670 становника. И ове бројке говоре о трагедији која је задесила Вуковар у претходном рату.

А сада нешто о жртвама. По хрватским изворима, овде ћу се ослонити на «Вечерњи лист», провладин лист у додатку специјалном под именом «Досије

Вуковар» од 13. новембра ове године, каже се да је Вуковар бранило 700 до 800 припадника Збора народне гарде, те још око 1.000 добровољаца који су били скромно наоружани. С друге стране у истом извору се наводи, ЈНА је у августу 1991. године околу Вуковара имала око 600 тенкова и оклопних возила, авионе и око 50.000 пешадијанаца наоружаних до зуба. Када је 18.11.1991. године ЈНА ушла у град, трећина бранилаца Вуковара успела се у мањим групама пробити из Вуковара. Око 500 до 600 их је погинуло, а остали су заробљени или рањени. С друге стране, тако скромна одбрана кроз три месеца нанела је српском окупатору, како се наводи у том извору, невиђене губитке. Уништено је више од триста тенкова и оклопних транспортера, оборено је 25 авиона, погинуло је од пет до седам хиљада људи, дакле, на страни ЈНА, а још од двадесет до тридесет хиљада их је рањено. Тако је на хрватској страни, још увек говорим податке из овог извора, погинуло у ова три месеца одбране Вуковара око 1.700 људи, од тога, 1.100 цивила, више од 4.000 их је рањено, од три до пет хиљада заробљено, више од хиљаду несталих, и војника и цивила и хиљаде прогнаних. Каже се да је још око 400 људи погинуло у помагању одбране града изван његова обруча. Има и других података, али ови који сам навео, најобјективнији и врло су блиски службеним подацима Хрватске. Рецимо, један проуштак лист «Фокус», исто у новембру ове године, говори да је више од три хиљаде погинулих Хрвата у Вуковару, те 1991. године, да је рањено 2.557, а у логоре у Србију да је одведено пет до осам хиљада и да се још са подручја Вуковара потражује 510 лица. У 1991. години на подручју Вуковара погинуло је и нестало, ово су српски извори неких невладиних организација, најмање 350 људи српске националности, од чега је још увек међу несталима 88. Ове жртве су искључиво Вуковарци, цивили или припадници територијалне одбране. Нажалост, жртве на страни ЈНА службено никада нису објављене, ни као бројке, ни као имена. По неслужбеним подацима неких приватних истражиоца, има их неколико пута мање него што наводе хрватски извори, од 1.000 до 1.500.

Не улазећи у истинитост ових података, очито је да је жртва било много и на једној и на другој страни, и војних и цивилних. Оно што завређује пажњу јесте, свакако, омер бранилаца и нападача, посебно жртва и са једне и са друге стране, а што онда отвара и многа питања. Рецимо, како су тако мале хрватске снаге, уз то слабо наоружане, могле да нанесу толике губитке вишеструко надмоћнијој и добро наоружаној армији, као што је била ЈНА? Ако је мотив ликвидација на Овчари освета, као што се могло чути у завршним речима, код толиког броја жртава на страни ЈНА, поставља се и питање, ко је све имао разлога за освету и зашто се још манипулише са бројем погинулих, и са хрватске стране, односно зашто се не објављују коначно подаци о жртвама са друге стране, на страни ЈНА или како су је већ звали.

Нешто о крактеру сукоба. У предметној оптужници, а што је заступник оптужбе посебно истакао и у завршној речи, инкриминирани догађај који се ставља у контекст оружаног сукоба, који је у том региону постојао, а који није имао карактер међународног сукоба, односно у време када је хрватска још била у саставу СФРЈ: Заступник оптужбе је храбро и потпуно основано дао овакву квалификацију оружаног сукоба, супротставивши је квалификацијама који су му, овом сукобу, до сада давали или давани у оптужницама Тужилаштва Хашког трибунала. Рецимо, у хрватској оптужници у случају «Милошевић», се наводи: до 07. октобра 1991. године, тај оружани сукоб је по својој природи био унутрашњи. Од 08. октобра 1991. године у Републици Хрватској постојали су међународни оружани сукоб и делимична окупација. А и у пресудама и у оптужницама хрватских судова и тужилаштва, дају се

различите квалификације. Ми смо овде извршили увид у две пресуде, па, рецимо, у случају «Вулетић», то је пресуда Жупанијског суда У Осијеку, која је прошла и контролу Врховног суда Хрватске и то као, и у другостепеном и у трећестепеном поступку, наводи се и то у чињеничном опису, каже, приликом оружане побуне дијела српског пучанства и агресије такозване ЈНА, а из образложења ове пресуде, може се наићи на следећу констатацију: у агресији тзв. ЈНА и придружених јој паравојних српских постројби на Републику Хрватску, у циљу заузимања дијела територије Хрватске и његовог прикључења такозваној Великој Србији. У другој пресуди Жупанијског суда у Вуковару, исто смо извршили увид овде у овом претресу, то је случај «Хрватска против Цурнића», у којој се спомињу и имена са којима смо се сусретали овде, рецимо, сведок сарадник је по тој пресуди и осуђен на двадесет година, а оптужени Горан Мугоша на седам за исто дело за које се и овде суди, наводи се у чињеничном опису: након окупације града Вуковара од стране такозване ЈНА и придружених паравојних постројби, а у правном опису дела се наводи: дакле, кршећи правила међународног права за време окупације.

Имамо и других пресуда хрватских судова, па, рецимо, тако Жупанијски суд у Осијеку, у предмету «Поповац» и у предмету «Баинт», сматра, како Хрватска није била суверена држава у августу 1991. због тога што је Декларација о одвајању од бивше Југославије је донесена тек 08. октобра 1991. године. Врховни суд Хрватске у предмету «Барања 2» ради се, дакле, све о предметима где су у питању ратни злочини, утврдио је како је Хрватска била суверена држава, чак и пре 08. октобра 1991., цитирајући Устав из 1990. и референдум. То се може наићи у пресуди хрватског Врховног суда, број Кж.589/02 од 07.05.2003. године, дакле, новијег датума. Врховни суд Хрватске је 2004. године потврдио мишљење Жупанијског суда у Ријечи у предмету «Госпићке групе», како су се убиства догодила током оружаног сукоба између хрватске војске и такозване ЈНА и паравојних јединица, те како се то догодило након 08. октобра 1991., датума када је Хрватски државни сабор донео одлуку о раскиду веза са СФРЈ којом је приликом тадашња ЈНА постала непријатељска војска друге државе. Сагласно томе, било је јасно како је реч о међународном оружаном сукобу, чиме се допушта примена одредаба Женевске конвенције, те додатног Протокола I, који се, иначе, односи на међународни сукоб, а Протокол II на унутрашње сукобе. Овакве одлуке су биле подвргнуте и анализама, па и критикама разних међународних институција које се баве овом проблематиком, а посебно и критици ОЕБС-а, мисије за Хрватску, што се може видети у једном обимном материјалу који се зове «Извештај ОЕБС-а, мисије за Хрватску» под називом «Суђења за ратне злочине пред домаћим судовима у 2004. години», а извештај је датиран са 26. април 2005. године, Ту је постављено питање, да ли се онда овакве чињенице утврђују или су оне опште познате. Ово износим зато што ми имамо, рекох, и овде проблем.

Тако, рецимо, Врховни суд Хрватске у својој одлуци којом потврђује осуђујућу пресуду Зорани Банић, наводи како је опште познато да су војне активности које су проводиле ЈНА и оружане паравојне постројбе, имале за циљ стварање Велике Србије. Ако је нешто ноторно и опште познато, онда се не треба то ни утврђивати, заправо, у свим овим пресудама које сам цитирао и у свим другим, хрватски судови су олако или без утврђивања узимали почетак и карактер рата, иако су биле различите одлуке о томе као ноторне чињенице. Ако је квалификација сукоба из предметне оптужнице тачна, а ја сматрам да јесте, онда је и тадашња ЈНА била једина легитимна и регуларна војска у држави СФРЈ, у чији састав је улазила и Република Хрватска, а то значи, да непризната држава, као што је у то време била Република Хрватска, није

имала легитимну и регуларну војску. То даље значи, да је хрватска војска била сецесионистичка, односно паравојска и да ју је тако требало и означити у оптужници. У сваком случају, имајући у виду да се за овај догађај, судски поступци воде пред три суда, у Србији, у Хрватској и пред Хашким трибуналом, тренутно постоје и три различите квалификације оружаног сукоба. Остаје отворено питање, колико ће те различите квалификације допринети утврђивању истине о последњем ратном сукобу на подручју бивше СФРЈ, посебно на подручју Хрватске.

Рекох, да се што је већини познато, мислим, свима овде учесницима, да се процеси воде за злочине у Вуковару и на Овчари, јер она је саставни део, када се говори о трагедији Вуковара и пред Међународним кривичним судом за бившу Југославију, па се тренутно води или је вођено против Слободана Милошевића, Војислава Шешеља, вуковарске тројке, тј. Мркшића, Радића и Шљиванчанина, Горана Хацића, који јесте у бекству, Јовице Станишића и Франка Симатовића, те вођен је и против сада покојног Славка Докмановића. Дакле, сви се они терете или су се теретили за злочин на Овчари. А какви се поступци воде пред хрватским правосуђем? Према подацима Државног одвјетништва Републике Хрватске од 01. септембра 2004. године, Жупанијски суд у Вуковару процесуирао је 245 лица за ратне злочине на подручју Вуковара, тада, значи, са стањем на дан 01.09.2004., 73 је било у фази истраге, 28 истрага у прекиду и 103 оптужења, те 41 осуђујућа пресуда. Сада је тај омер другачији мало, али су ови подаци врло интересантни. Из извештаја Жупанијског државног одвјетништва Вуковар, објављен у медијима у новембру ове године, произилази би да је пред овим судом процесуирано чак 501 лице за ратне злочине. Само, значи, за вуковарско подручје, за шта је надлежност и тог суда и Одвјетништва. Међу оптуженима се наводе имена Вељка Кадијевића, Благоја Ацића, Звонка Јурјевића, Божидара Стевановића, Животе Панића, па поново Мркшића, Шљиванчанина, Радића, Шешеља, Хацић, ту је и Горан Мугоша и ови људи из његовог предмета. Дакле, говорим само оно што се односи на Овчару.

И пред Жупанијским судом у Осијеку на дан 01.09.2004. године по том извору Државног одвјетништва РХ, било је процесуирано 287 лица за ратне злочине, 29 у фази истраге, 29 је још у фази истрага у прекиду, оптужења је било 124, осуђујућих пресуда је било 105, међу којима има и оних процесуираних за Вуковар и Овчару, а један од њих је и Вулетић Ивица, јер је и он суђен пред овим судом. Његов предмет и носи ознаку, број, списка број 1. Ако се томе, само пре тога да кажем, да пред Жупанијским судом у Вуковару нема никога међу процесуиранима за злочине над Србима, а међу овим списима које сам побројао, пред Жупанијским судом у Осијеку, била су у ово време и два припадника хрватске војске, оптужена, тада у то време оптужена за злочине у Паулин двору. У међувремену су се овом списку придружила и још двојица Хрвата, који су у истрази због злочина почињених над Србима у Чепину, чини ми се. Ако се томе приброје и суђења пред овим судом за злочин на Овчари, чини ми се осамнаест да их је, у ова сва три списка, добија се импозантна бројка оптужених за овај злочин на три различита суда. Вероватно је то светски рекорд и по броју ангажованих судова и по броју оптужених за један догађај.

Рекох већ како је стање пред хрватским судовима када су у питању злочини против Срба на подручју Вуковара. А шта је онда са злочинима над Србима? Сетимо се исказа сведока Васиљевића пред овим судом. Он рече да је у априлу 1992. године пред Војним судом у Београду било поднесено кривичних пријава против 187 лица, дакле, сви за злочин над Србима на подручју Вуковара, 82 је било под оптужбом, рекао је да је 20 било осуђено, 5 чак на смртну казну, од којих је једна замењена на

казну затвора од двадесет година. По казивању истог сведока Васиљевића, ови судски списи су предани хрватској страни приликом размене заробљеника у Неметину у августу 1992. године уз услов да хрватско правосуђе настави процес. То се није десило, а списима ни трага. А шта је пред Међународним судом? Годинама је Тужилаштво овог суда, Хашког трибунала водило интензивну истрагу о злочинима које је, како се тврди, починио Томислав Мерчеп и снаге под његовим заповједништвом на територији бивше Југославије, конкретно на подручју Вуковара, Пакрачке пољане, Осијека, Госпића и Мариног села у периоду 1991.-1992. година. Цитираћу неке изводе да би поткрепио ово из писма Тужилаштва Хашког трибунала од 04. јула 2002. године, које је упућено Савезном министарству правде СРЈ на име тадашњег министра Саве Марковића. У том писму се, између осталог, каже: Тужилаштво проводи истраге, ради се о Тужилаштву АСЦ, Хашког трибунала, о злочинима које је починио Томислав Мерчеп и снаге под његовим заповједништвом на територији бивше Југославије, односно конкретно на подручју Вуковара, Пакрачке пољане, Осијека, Госпића и Мариног села 1991.-1992. Наводно је Томислав Мерчеп у својству председника странке ХДЗ за Вуковар, Борово Насеље и Богдановце и секретара за народну одбрану општине Вуковар од марта до августа 1991., одговоран за организовање и спровођење националистичке политике, етничког чишћења Срба, што је довело до прогона многих Срба, противзаконитог хапшења, затварања, мучења и злостављања приликом ислеђивања. Такође се тврди да је неколицима истакнутих Срба из Вуковара убијена, док су остали нестали. Након што је Мерчеп уклоњен из Вуковара, именован је за саветника у Министарству унутрашњих послова Хрватске и на том је положају, наводно, оформио и предводио специјалну јединицу полиције, која је суделовала у хапшењима, мучењима и убијању Срба у Пакрачкој пољани и у Марином селу, од октобра до децембра 1991. ако не и касније. И још се наводи, и још један цитат из овог писма, конкретно имамо разлога да верујемо да је 1990. започета истрага у којој је суделовао генерал мајор Миле Бабић, обављајући разговоре са сведоцима, између осталог и са Звонком Остојићем, с којим је разговор обављен 09. децембра 1990. у Осијеку. Осим тога, познато нам је да је канцеларија Војног тужиоца у Београду, Војна пошта 2082, Београд, 10. августа 1992. издала оптужницу против Томислава Мерчепа и других, број ИВТК 494/92. Међутим, до сада против Мерчепа оптужница није подигнута, ни од стране Тужилаштва, Хашког тужилаштва, Хашког суда, нема више шансе ни да је постигну, с обзиром да им је мандат на подизање оптужнице истекао још крајем прошле године, нити је процесуиран од стране хрватских правосудних органа. А шта је са оптужницом Војног тужилаштва у Београду, чији се број наводи у овом писму које сам цитирао, још се не зна. Можда је и она предата Хрватима приликом оне размене. А у Хрватској, правосудни органи Хрватске нису до сада процесуирали нити једног припадника хрватске војске за злочине над Србима на подручју Вуковара. Већ сам рекао да, што се тиче осијечког подручја, зашто ова два суда доводим у везу, зато што је суд, Жупанијски суд у Вуковару је формиран тек, чини ми се, 1998. године, а све предмете и све поступке са тог вуковарског подручја, до тада, водио је Жупанијски суд у Осијеку, што је и нормално, с обзиром да је вуковарско подручје било под српском контролом све до почетка 1998. године. Значи, пред, могу ли замолити колеге, одвлачите ми пажњу, значи, рекох већ да је на том подручју пред Жупанијским судом у Осијеку да су оптужена била двојица за злочин у Паулин двору. Тада је исто у децембру 1991. године убијено 19 старих лица, цивила чистих, који су остали у том селу, нису имали никакве везе са ратом и поступак је првостепени завршио тако, тако што је ових

двојицу непосредних извршиоца који су били оптужени, један осуђен, други ослобођен. Врховни суд Хрватске је у оном ослобађајућем делу укинуо пресуду и вратио на поновно суђење, а у оном осуђујућем је изменио, нешто повећао казну том непосредном извршиоцу.

Овчара јесте један од већих злочина почињен у грађанском рату на подручју Хрватске, посебно ако се посматра са аспекта трајања егзекуције и то је показало и ово суђење. Нажалост, било је и других, и по броју жртава и по свирепости и монструозности сличних, па и већих злочина. Примера ради, а осврнућу се само на оно што се ставља Мерчепу, у овоме допису Хашког тужилаштва, рецимо у Пакрачкој пољани у јесен 1991. године, под командом Томислава Мерчепа, ликвидирано је преко триста људи, углавном српске националности, који нису имали никакве везе са учешћем у рату. У Сиску у јесен 1991. године ликвидирано је преко стотину Срба, искључиво цивила. У Госпићу 1991. године, ликвидирано је, такође, преко стотину људи, искључиво цивила српске националности. У Осијеку 1991.-1992. године ликвидирано је више од стотину цивила од којих је гро српске националности. И тако бих могао набрајати. У Лори траје суђење и тамо је ликвидирано око 70 људи, од којих је већина доведена са подручја БиХ, знамо да је то сада у фази понављања поступка, а у наредним годинама било је и тежих злочина, као што су Миљевачки плато, Равни Котори, Медачки Џеп, Бљесак и Олуја. Све ово говорим да се види да није ово овде прво суђење, да суђења се проводе. Ево, сада ћу Вам показати или предочити податке од Државног одвјетништва Републике Хрватске, то је тај преглед особа против којих је у тијеку, како се каже, казнени поступак или је донесена осуђујућа пресуда на дан 01. рујна, то је 01. септембра 2004. године. Збир, резиме, истрага 830, ту су обухваћене истраге у прекиду, под оптужбом 586, осуђени с могућношћу понављања поступка, то значи да им је суђено у одсућности, чак, 577 или укупно 1.993. Ова бројка се није смањила од прошле године, она се у међувремену још више повећава. О Мерчепу? Био је иницијатор и генератор прљавог рата и на подручју Вуковара и на многим другим ратиштима, што је радио у Вуковару, најбоље илуструје писмо Марина Видића – Билог и ако сам у току расправе, у току процеса упућивао на ово писмо. Мислим да сам неке делове био и цитирао. Оно је можда најинтересантније и најбоље одражава ту атмосферу која је претходила овом злочину у Овчари, на подручју Вуковара. Дакле, писмо је упућено 18.08.1991., као поверљиво председнику Републике Хрватске, председнику Владе Републике Хрватске, министру Министарства одбране, министру Министарства унутрашњих послова, а носи назив «Политичко-сигурносна ситуација у општини Вуковар». Именовањем Мерчеп Томислава за секретара Општинског секретаријата у Вуковару дошло је до узурпације власти и концентрације функција у једној особи и то председника ХДЗ, те фактички заповједања Збором народне гарде, полицијом, пред цивилним органима власти. Окружен људима сумњивих моралних и стручних квалитета, бившим криминалцима преузели су апсолутно надзор над свим у општини Вуковар, не презајући од насилних и репресивних мера над грађанима општине Вуковар (бесправним упадањем у приватне станове, упућивање усмено и писмено у напуштене станове особа које су тражиле смештај, пљачкањем станова, одузимање приватних возила, насилним привођењем на саслушање, па чак, и егзекуције). Таквим понашањем створио је у граду опћу психозу страна међу хрватским и српским пућанством, што је резултирало масовним бијегом из града, тоталном блокадом рада полиције, зенга, органа управе и створило опћу конфузију. Превршивши мјеру, дошло је спонтано до насилног смењивања Мерчеп Томислава са функције секретара Општинског секретаријата за

народну одбрану, јер је било очито да то води у опћу катастрофу. На интервенција господина Манулића, Томислав Мерчеп повучен је у Загреб, наводно на функцију помоћника министра МУП-а, што је и званично објављено у средствима јавног приопћавања. Његовим одласком, настало је крајње конфузно стање и вакуум који смо покушали ријешити формирањем Кризног штаба и именовањем људи на битне функције и разграничавање надлежности зенга, полиције, цивилних органа власти и странака и тако даље и тако даље. На једном месту се чак каже: тражимо Вашу интервенцију јер је општина Вуковар изразито кризно подручје, у којем ставког часа може доћи до оружаног сукоба већих размера, а и град је готово опкољен. Именовани људи настављају политику коју је водио Томислав Мерчеп и поново долази у граду до терора, оружаног сукоба и провокативног пуцања, које може изазвати несагледиве последице. Досадашња политика створила је тешку психозу страха међу хрватским и српским пућанством, нисам Вам све прочитао, да не задржавам даље пажњу, али мислим да је довољно и ово да бар мало ослика ту атмосферу која је претходила Овчари.

Има ту и неких других докумената које сам мислио бар да их покажем, прикажем, где се, рецимо, види да је Томислав Мерчеп 23. септембра 1990. године од Бранимира Главаша преузео 25 килограма витезита, а онда месец дана касније, 21. октобра и још 100 килограма експлозива, такође витезит и 33 комада иницијалних каписли, 250 метара спорог оруђа и штапина, то су све документи хрватски, јер о српским не говорим, њима ионако нико не верује. Има још један податак, док је Мерчеп био у Вуковару, тј. до 01.08.1991. године по стотину Срба одведено је на информативне разговоре, са којих се никада нису вратили, а њихова тела се још увек проналазе међу НН лешевима које је у току 1991. донео Дунав до Новог Сада и Београда. Примера ради, имам податак да је до сада са новосадског гробља међу ексхумиранима идентификовано и 17 посмртних остатака лица српске националности који су нестали на подручју Вуковара 1991. године. Нормално да је међу ексхумиранима идентификовано и још већи број Хрвата, који су, такође, нестали у исто време на том подручју. До овог датума, до 01.08.1991., Вуковар је напустило чак 13.734 Срба. Даље желим да коментаришем и да анализирам предмет Вулетић, јер он је по много чему специфичан и поучан за овај случај, а и преплићу се, догађаји се преплићу на више начина са овим што смо ми овде радили. Захвалан сам суду што је прихватио мој предлог и прибавио овај предмет. Жупанијски суд у Осијеку је Вулетића огласио кривим у четири тачке, за три кривична дела ратног злочина против цивилног становништва, против рањеника и болесника и против ратних заробљеника и утврдио му три казне по 20 година затвора и изрекао му јединствену казну од 20 година затвора. Закључак по одговорности окривљеног, и првостепени и другостепени и трећестепени суд заснивају на признању окривљеног из истражног поступка, иако је признање порекао на главном претресу који је одржан четири и по године након његовог хапшења. Признање дато у истрази судови су претпоставили и материјалним доказима из којих је јасно произишло да окривљени Вулетић у инкриминисано време није ни био на месту догађаја, јер је имао код себе и војну књижицу где је било уписано када је био на подручју Вуковара, а и дневник који је он водио као неки увод у своју књигу. Вулетић је тврдио да је информације које је износио у истрази, чуо од полицајца који су га испитивали, то нас нешто подсећа на нешто што смо могли чути овде, односно гледао на ТВ-у или је измислио. Наводи да је такав исказ дао у истрази, због тога, што су му полицајци након хапшења претили

да ће га убити, при том га жестоко физички малтретирани, тукли, и зато што су му обећали, обећали да уколико.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Колега Штрбац, морам Вас прекинути, то је сада већ превише детаљна анализа једног поступка који је био. Ја очекујем од Вас, односно очекивао сам од Вас неке паралеле везано за овај догађај, а не сада анализу казивања оптуженог у истрази, на претресима, доказног поступка и тако даље. Па бих молио у том смислу да се ипак држимо предмета, предмета оптужбе, предмета претреса.

АДВ. САВО ШТРБАЦ: Рекох да се овај догађај испреплеће и хтео сам Вам показати која је, шта је истина, јер сам говорио цело време овде од када сам се укључио у овај поступак, да суђења пред више судова ће довести до тога, већ сам указао на неке ствари, да ћемо имати више истина о истом догађају и сматрао сам да због тога треба да укажем и на, с обзиром да смо извели овај доказ овде.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Али Ви сада улазите у анализу једног поступка који је правноснажно окончан.

АДВ. САВО ШТРБАЦ: У оном делу, председниче, који се испреплићу.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Од тих паралела које желите да изведете, везано за овај поступак, ако се слажете да не вршимо сада ту анализу доказа и уопште поступка који је окончан тамо где је окончан.

АДВ. САВО ШТРБАЦ: Ја Вас молим да ми допустите да, скратићу оно што сам мислио, али извукао сам најосновније да се види, ту је, заправо, догађаји се испреплићу. Хтео сам указати на ово, да не понављам, шта је то истина, колико је истина релативна. Оно што се данас чини, ја не верујем да је тај суд који је судио Вулетића, намерно осудио човека, вероватно је тада, у том времену, био убеђен да је то истина и да је говорио овај човек истину у истрази, иако су сви материјални докази другачији. Зато Вас молим, нећу дуго, да ми дозволите да сада, пошто сам сада овај концепт направио, да ме не прекидате. Вулетић је тврдио, могу да наставим, да је информације.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Само сам изгубио време.

АДВ. САВО ШТРБАЦ: Па, јесте.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Овом интервенцијом. Кажете, Вулетић је тврдио једно, па је тврдио да је до тих сазнања дошао на тај начин.

АДВ. САВО ШТРБАЦ: Па, ево, интересантно је, рецимо, како се долази, како се долази у оваквим поступцима који су тешки.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Па, ако ћемо тако, онда од Вас очекујем да евентуално анализирате управо овај поступак, исказе до којих се дошло у овом поступку, начин на који се дошло и тако даље, то ћу, аргументи да прихватим.

АДВ. САВО ШТРБАЦ: Нисам разумео.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Немам ништа против заиста и да, прочитали смо ту пресуду као доказ у овом предмету, прихватио Ваш предлог и управо везано за то, да видимо да ли је суђен и осуђен и неко други за исти овај догађај, и у том смислу од Вас очекујем, односно сматрао сам да ћете у том смислу да говорите, а не везано за анализу предмета, начин на који су докази извођени у предмету, ко је шта рекао и тако даље, не баш тако детаљно.

АДВ. САВО ШТРБАЦ: Тамо је он говорио шта се десило, ми знамо, ми смо изводили доказе шта се десило. Онда хоћете овако, онда да прескочим масу ствари, иако јесу нелогичне, али се тиче броја жртава, где су, одакле су, из болнице. Ево, прескачем пола онда, мада сматрам некоректним, до сада нисте никога прекидали, а ја сам

мислио да је ово најинтересантнији део, да ћете ме на неким другим деловима прекинути, па сам се преварио. Али, нема везе.

У болници, ваљда нас болница интересује. У овом поступку, пред овим судом, где Ви председавате, изведени су многи докази о догађајима у болници, у Вуковару и сматрам да у вези догађања у болници на дан 20.11.1991. године није било ништа спорно, није ништа остало спорно ни недоречено. Тако Вам се чини, све док не прочитате пресуду Жупанијског суда у Вуковару. Сада ћете ми дозволити, да део један тај, који се односи на болницу, видите другу истину, то је правноснажна пресуда која је прошла, понављам, две контроле Врховног суда Хрватске и има, то је важећа истина у Хрватској сада, за болницу, људи су на Овчари стрељани из болнице, а ево шта се каже, значи, утврђује се као истина, верује се човеку који је то испричао. То ће бити кратко. Каже, из почетка је ишло доста тешко, а касније, иду према болници, а касније још и теже. Што су се више приближавали болници, јер је отпор био све јачи. На том путу до болнице, није се могло испитивати, јер није било могућности да се испитује тко је тко, него се већином одмах ликвидирало, јер, заправо, није било времена за испитивање, а оно што се испитивало, то су чинили Пешић и Лабрадор, које нико успут не спомиње, нити познаје у овом предмету. До болнице су дошли са задње стране и када су ушли у круг болнице, ту су већ били други, већином Аркановци, ни њих нико не спомиње. Најпре су почели износити болеснике и рањенике које су на носилима слагали по кругу болнице и иза болнице. Неке од ових одмах су превозили у Борово Село и град, а они који су стављени иза болнице, овде су одмах ликвидирани пуцањем из аутоматске пушке и пиштоља. Пуцао је и он, Вулетић Ивица и то из аутоматске пушке, а не зна колико их је убио. Након изношења рањеника и болесника у ходницима и подруму болнице, он, тј. Вулетић Ивица, Пешић и Лабрадор нашли су кревете где је још било људи. Они који су били старији и теже рањени, ти су одмах овде, по наређењу Лабрадора, ликвидирани. За вријеме док се све то догађало у болници, он је особно код зграде Прве помоћи из аутоматске пушке М-70 устријелио три тешка болесника. То је учинио због тога, да им прекине муке, јер су јако запомагали. Истиче да су они који нису били ликвидирани, било у болници, било иза болнице, заједно са осталим цивилима који су допремани у круг болнице из града, одвежени камионима. Такође истиче да је, заправо, било наређење, а то наређење је дао Лабрадор, да се сви тешки рањеници ликвидирају, јер је то најлакши начин да их се ријеше. Ово се каже овде у болници. Е, сада, мислио сам да још неке делове прочитам, како се темељи један исказ и како се прави једна конструкција, али мислим да је довољно и ово, јер сам рекао да је ово остала као важећа истина о болници све до данашњег дана. Да ли ће ова пресуда то изменити, шта, видећемо. А шта је онда истина о догађању у болници. Рекох, видећемо колико ћемо имати истина.

Има још једна ствар овде, где су отишли, то је ова задња тачка која опет носи двадесет година затвора, а где се утврђује нешто на основу исказа сведока које смо и овде саслушали, а то је о стрељању ових од 1.000 до 1.500 људи. Наиме, није ни важно што се тај догађај није ни десио, јер, једноставно, толико није било ликвидација после уласка војске ЈНА, јер је од оних 1.700 по хрватским подацима несталих и убијених Хрвата у Вуковару, војника и цивила, чак и 1.100 било покопано на бугарском гробљу, који су сви ексхумирани пре ове пресуде, као што су већ били ексхумирани и ови лешеве са Овчаре. Дакле, иако се то не уклапа у никакву математику и у никакву логику, животну или било какву, ово опстаје као стварност. Има ту још свега и свачега, Стајићево, Бегејци, препознавања, препознавања у

судници, на главном претресу, сви су га препознавали, они који су били у логорима, једни су га видели у Стајићеву, други у Бегејцима, истовремено и тако даље и све то остаје као истина. И прескачем то и идем даље, какве сам ја закључке извео из свега тога. Ова пресуда Жупанијског суда Осијек заправо показује колико је судска истина релативна, мислим на случај Вулетић. Ова пресуда потврђује и да је сведок најнепоузданије доказно средство.

Примера ради, један од наших сведока, Новак Зденко који не сведочи директно, већ његов исказ препричава Чибарић Никола, као Зденко је рекао у Митровици, Чибарићу да је он тај човек који је био стрељан на Грабову и да је он тај човек који је изашао из мртвих и побегао и касније ухапшен. Ми смо имали прилике да овде чујемо Новак Зденка или прочитамо његов исказ, где он сасвим другачије исказује. Дакле, није ни дошао до Грабова. Ова пресуда указује да човек уз помоћ претњи, обећања, уз мало инструкција службених органа, те сопствених сазнања из медија и мало маште, може да исконструише толико добро, чак и догађаје у којима није учествовао, да му суд поверује. А Жупанијски суд у Осијеку и Врховни суд Хрватске поверовали су у конструкцију окривљеног Вулетића, зато што је по мом дубоком уверењу, иза тога стајао државни интерес. Требало је наћи кривца за страдања Хрвата у Вуковару и суд га је пронашао у личности Вулетића, иначе пустолова, којег ионако није тражио, као што га ни данас не тражи. Значи, случај Вулетић је веома поучан и за овај случај, који ми судимо овде, односно који Ви судите, а ми учествујемо и за све друге случајеве у којима се суди и којима ће се судити за ратне злочине на подручјима претходне Југославије. Желим веровати да овај суд неће оцену доказа анализирати и оцењивати као судови у Хрватској у случају Вулетић, посебно да исказе сведока сарадника неће претпоставити материјалним доказима, који су, ипак, поузданије доказно средство. Сматрам и да је овај суд, иначе у веома коректном вођењу главног претреса, направио по мени један од ретких пропуста, ако не и једини, што није прихватио предлог одбране и спровео психијатријско вештачење обојице заштићених сведока, на околности њиховог душевног здравља и способности сведочења. Разлог за то је њихово понашање на Овчари, како су га сами описали, што је, ако је тачно, морало код њих изазвати посттрауматски стресни поремећај који може озбиљно утицати и на способност сведочења. Додатни разлог за овакво вештачење за заштићеног сведока број 1 је и тај, што је *tempore criminis* имао свега 19 година, што значи да је био у категорији млађег пунолетника, а за сведока сарадника број 2 јесте и то, што је по пресуди Жупанијског суда у Вуковару, у коју смо извршили увид у току овог поступка, осуђен и за друге ратне злочине и то чак на казну од двадесет година. Овај пропуст је могуће исправити до краја главног претреса, нормално, одлуком претресног већа. У свему осталом подржавам завршне речи мојих колега Калања и Станића, с обзиром да бранимо исте оптуженике. Сматрам да докази проведени у току главног претреса, имајући у виду изнесену анализу доказа од стране мојих колега, не упућују на закључак да су наши брањеници починили дело за које се терете. Због тога предлажем да их суд, у недостатку доказа, ослободи од оптужбе, макар и по принципу *in dubio pro reo*. Злочин на Овчари је почињен и починиоце треба казнити, али злочин је и осудити невиног човека. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала колега Штрбац. Колега Ђорђе Мамула није ту, али био је, па сам сматрао, добро. Бранилац, адвокат Дозет или желите неки други редослед?

АДВ. ЂОРЂЕ ДОЗЕТ: Мени овај сасвим одговара. Господо судије, цењене колеге, са једне и са друге стране, посебно господа из галерије, ја не бих желео да ово моје обраћање суду данас звучи патетично, нити бих желео да ово обраћање неко схвати као куртоазно, јер мени који потичем из некаквих кршних, брдовитих крајева, није својствено, ни патетика, ни куртоазија, али та чињеница да потичем из неких делова бивше моје домовине, на петсто-шесто километара западно од Београда, као и чињеницу да сам десетину година носио униформу Југословенске народне армије, представљала је велики проблем у одбрани пред овим судом. Ја, као и породица окривљеног Љубоја, дакле мог брањеника, дубоко саосећам у болу породица које су у овим несретним догађањима у Вуковару и око Вуковара изгубили своје најмилије и на почетку сам рекао, дакле, то се не односи само на, наравно, у првом реду се односи на породице страдалих на Овчари, а то се односи и на све остале породице које су изгубиле своје најмилије у тим догађањима. На почетку сам рекао да ја као бранилац, мој брањеник, а то је воља била и свих овде присутних бранилаца, да смо спремни да све што је у нашој моћи предузмемо и пружимо да се сазна судбина погинулих и несталих у овим крвавим догађањима. Надам се да смо то показали у овом поступку. Наш циљ, говорим о циљу мене и мог брањеника, Марка Љубоје, био је од првог тренутка истина, јер истина је наша одбрана. Ово обраћање у почетку више је обраћање тим породицама, него обраћање судском већу, а након онакве завршне речи Тужиоца, не бих имао ништа против, чак, штавише, желео бих да уместо вас тројице судије професионалаца, седе припадници тих истих породица које су изгубиле своје најмилије у тим догађањима, јер, ако ни због чега другог, оно због тврдњи Тужиоца у завршној речи, сматрам да им је јасно да мој брањеник Љубоја Марко са догађањима која су описана у оптужници, нема апсолутно никакве везе. Након две године поступка, и Марко и ја као његов бранилац коначно сазнасмо шта то Тужилац има против њега. То смо сазнали 25. новембра 2005. године из његове завршне речи. До тада у мојој првој жалби, односно одговор на моју прву жалбу, осталих десет и приговор на оптужницу, у свим осталим молбама и тражењима да нам се објасни шта је то шта мог брањеника чини основано сумњивим да је починио овај злочин, сазнасмо коначно који су то докази и подаци. Наиме, у свим досадашњим одлукама суда, као и у образложењу оптужнице стоји, на основу доказа и података прикупљених у досадашњем току поступка. Ја сам у две жалбе на решење о продужењу притвора чак написао врло народски, да кажем, лаички, молим вас, господо, просветлите нас који су то докази и подаци. Решења по таквим жалбама били су жалба се одбија као глупа, јер из доказа и података произлази основана сумња да је Љубоја Марко починио злочин који му Тужилац ставља на терет. Сада коначно, дакле, цењени колега Кнежевић просветлио нас је и изнео који су то докази и подаци. Та његова анализа, ја ризикујем да ме веће ово опомене, натерала ме је да по доласку кући 25. новембра 2005. године прекопам по мојим личним стварима и да погледам да ли нисам сањао да сам студирао правни факултет, с обзиром да имам још увек индекс у коме стоји да сам завршио правни факултет, јес додуше давно, неке 1981. године и то на кривично-правном смеру, даје ми за право да верујем да сам га завршио. Али, онда се намеће закључак или колега и ја нисмо студирали исти факултет, или нисмо присуствовали истом главном претресу.

Чињеница да сам ја овом претресу присуствовао, чисто провером кроз транскрипте, видим да сам учествовао у овом поступку. Нешто ипак морам признати, по други пут у овој судници, а то је да се по други пут слажем са Тужиоцем у нечему, а то је, његове речи су, дакле, није цитат, него је, кажем, препречавање, сваки злочин

заслужује казну. Злочинци са Овчаре ће имати шансу да након одређеног броја година изађу на слободу, да живе и уживају. Таква шанса жртвама на Овчари, осим одабраних, није пружена. Дакле, у томе се апсолутно слажем. Али, ту ће се наше слагање у овој судници и завршити, јер све што је рекао, а да се на било који начин односи на Љубоја Марка, толико је лишено правне и животне логике, да, када не би било жалосно, било би смешно. Тужилац рече, чињенично стање потврђују искази сведока сарадника који су, између осталог, каже навели и имена оптужених у стрељачком строју. Па, ако нам Тужилац докаже и покаже овде да је било ко од сведока сарадника или неко други указао на Љубоја Марка да је виђен у стрељачком строју, макар као фигура да стоји, ја овде јавно изјављујем да сам спреман да казну коју му одреди ово веће, уместо њега, издржавати. Да ли то Тужилац таквим ставом признаје да је Марко Љубоја до сада, односно годину дана поступка био у притвору без икаквих доказа, или је Тужилац још 2003. године знао каква ће садржина исказа бити сведока сарадника. Шта тек рећи за следећу тезу Тужиоца коју, такође извлачим из његове завршне речи, дакле, он се послужио, ајде да кажем, некаквом теоријом везаних селогизама, а силогизми су следећи. Дакле, у првом селогизму као прву премису поставља тезу, цитирам: каже, нису се раздвајали, дакле, Камени, Кина, Цеца и Марко, нису се раздвајали, то је премиса један. Није ми јасно, како ту испаде Мирко Љубишић који је сам за себе рекао да је био са њима. Премиса два: сведок сарадник број један каже, тврди, да је окривљени Милојевић и окривљени Драговић био на рупи. Конклузија из тога, Марко Љубоја је био на рупи. У другом селогизму, конклузија постаје премиса број један, па каже, Марко Љубоја је био на рупи, а премиса два, према исказу сведока сарадника број два, сви који су били на рупи, зарад завета ћутања, морали су да учествују у стрељању. Премиса, односно конклузија два, Марко Љубоја је учествовао у стрељању заробљеника на Овчари. Да ли постоји суд у овој земљи или у било којој земљи, на земаљској кугли, који ће на основу ове логике везаних селогизама, неког послати на робију. Друга теза каже, приликом примедби на транскрипте, окривљени Љубоја је изјавио да је Камени возио на Грабово, односно перма Грабову, с тим што је он употребио да је возио за трактором на Грабово. Провером самог транскрипта видимо да Љубоја у том обраћању није помињао трактор. Тужилац се пита, како је то Љубоја знао да се то место зове Грабово, ако тамо никада није био. Истом логиком, с обзиром на концепцију његове завршне речи, ја постављам следеће питање: када је већ онако зорно нам Тужилац описао шта се, како, када, где дешавало тог 20.11.1991. године, а да при том не помиње нити један доказ, дакле, у том првом делу није поменуо на основу чега он то закључује, из кога, дакле, ту причу црпи, откуд то Тужилац зна, ако и он није био тамо. Па, сви овде знамо куда је трактор ишао, да ли је то сада тајна, да ли је то нешто спорно. Сви знамо да се кретао, дакле, правцем лево од хангара, некаквих стотинак метара, па десно, асфалтним путем пар стотина метара, па лево у њиву и до те рупе. Дакле, ја то знам, ја гарантујем свима овде да ја нисам био тамо, али сам спреман овог тренутка свима нацртати, куда се тај трактор кретао. То смо ваљда успели закључити на основу доказа који су овде изведени. А Марко Љубоја није дебил, Марко Љубоја учествује врло активно у овом поступку, сво ово време. Да ли суд, понављам оно питање претходно, на основу овакве тезе је спреман некога послати на робију. Додуше, ја сам 1999. године заједно са колегом Тодоровићем, Томићем, Јелушићем учествовао у једном поступку где је 150 људи оптужено и у првом степену осуђено зато што су, значи, њих 150 бацили једну бомбу, опалили неколико рафала из аутоматске пушке и поставили неку експлозивну нараву, последица тога је смрт мислим три лица и

неких осам или девет рањених. Председник већа у том предмету у образложењу пресуда, која је била осуђујућа за свих 150 људи, госпођа Наташа Кандић ме гледа, она је добро упозната са тим предметом, нека ми не да лагати, је рекао, дакле, тај судија који је данас један познати адвокат и врло демократски настројен, је рекао: ја знам да ви нисте бацили једну бомбу, да ви нисте сви могли пуцати, да нисте сви могли поставити експлозивну направу, али сте криви зато што нисте спречили оне друге, да чине. Колега Тодоровић се смеје јер се сећа тога. Да ли је тачно? Хиљаду петсто и нешто година затвора Врховни суд Србије је на првој степенници наравно укинуо ту пресуду. Следећа радња је била да Тужилац одустаје од гоњења. Требамо ли ми, дакле, у овом поступку чекати Врховни суд, или овај суд има довољно снаге да каже, доста. Ја налазим потребно, овде се осврнути и на одређене импресије о појединим учесницима у поступку. Морам поменути заступнике оштећених, односно пуномоћнике оштећених, односно колегу Даниловића.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Зашто је то битно у завршној речи, колега?

АДВ. ЂОРЂЕ ДОЗЕТ: Надам се да, ако ми дозволите да кажем, схватити о чему се ради. Јер овај део се завршава са нечим што сте Ви пропустили.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Изволите.

АДВ. ЂОРЂЕ ДОЗЕТ: Дакле, ја и колега Даниловић, претпостављам да имамо нека иста сећања из времена некаквих пре петнаест-шеснаест година, некакво суђење Артуковићу, некакво суђење «Ђури дечаку и компанији» и знамо како је тада био његов став о злочину, о сведоцима, о оштећенима и односу према њима. Дакле, ја апсолутно поштујем и ценим улогу колеге Даниловића у овом поступку, али толико лично и толико жучно и толико речи које су апсолутно непримерене биле, а упућене су с његове стране сведоцима, окривљенима и нама браниоцима, не служе му на част, без обзира на године.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Да, то ипак није за завршну реч, колега браниоче, сложићете се, то није за завршну реч, то је пре за неке друге форуме.

АДВ. ЂОРЂЕ ДОЗЕТ: Оно што посебну садржину овога даје.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Немојте молим Вас, у том смислу, немојте нам се обраћати.

АДВ. ЂОРЂЕ ДОЗЕТ: Оно што посебну тежину овом даје, то је што је то на метар од Тужиоца, а не можете рећи да Ви то нисте чули, а не можете рећи да сте предузели нешто, Вас Законик о кривичном поступку обавезује, а то је да заштитите.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Добро, шта треба колега да се нас двојица убеђујемо, шта сам ја предузео, шта нисам предузео, да кажем да је колега Даниловић у пар наврата опомињан, као и неки други браниоци, немојте молим Вас, нећемо на тај начин да завршавамо ово.

АДВ. ЂОРЂЕ ДОЗЕТ: У чему се господо судије, не слажу Тужилац и пуномоћници оштећених, а то је улога ЈНА у овим догађањима. Веза Тужиоца је да је последњи који је имао ингеренције над заробљеницима мајор Љубиша Вукашиновић који по одлуци Владе Републике Српске Крајине заробљенике даје у надлежност територијалној одбрани, док је теза заступника, односно пуномоћника оштећених, да је улога, односно одговорност ЈНА у овим догађајима, неспорна од почетка до краја. Ја се не желим опредељивати, нити за једну, нити за другу страну, јер од решења овог питања, не зависи кривично-правна судбина мог браћеника. Свој став о доказима, о извођењу доказа који су били ишли у том правцу, ја сам износио у току овог доказног поступка, своје мишљење нисам променио. Сматрам да је ово суђење, да је централна, централни проблем био оптужница, односно чињенични опис из оптужнице требао је бити давно готов. Овако, ја могу да закључујем из завршне речи Тужиоца, да је цела

ова ствар трајала оволико, само из разлога да се у овој судници докаже да ЈНА у овом није учествовала, да не постоји никаква одговорност, односно да се на неки начин пружи помоћ људима који су за ово, односно слично дело оптужени у Хагу. Ја сам, иначе, у припреми ове завршне речи имао једну дилему, да ли уопште да се упуштам у некакву ширу елаборацију, или да у пет минута анализирам исказе сведока сарадника и, наравно, закључим на крају да нико га није поменуо, дакле, мог браћеника нико није поменуо и да из тога произлази само једна једина исправна пресуда, а то је ослобађајућа. Међутим, због јавности која је добро укључена у овај поступак, а и морална и професионална обавеза је према човеку кога браним, сматрам да такав луксуз себи не смем дозволити.

Користим прилику да употребим, односно да искористим чињеницу да се овај доказни поступак снима, дакле, једног дана неко, некада и негде ће слушати и гледати све што је у овој судници изговорено, а не само оно што је председник већа у оним обичним поступцима, одлучио да у записник уђе. Ја у форми питања, на које наравно не очекујем одговор, постављам питање, због чега је овај суд, односно суд у Србији, уопште покренуо, односно зашто води овај поступак за дело извршено ван територије Србије, који су према оптужници, учинили грађани друге државе према грађанима друге државе у рату, у којем ова држава није учествовала. Ја имам одговор, али мислим да није примерен овом аудиторijuму. Ово је прво, да тако кажем, бар га тако у јавности називају, историјско суђење за ратни злочин, како због околности догађаја и последица по саме учеснике, како у поступку, тако и, наравно породице које су у тим догађајима изгубиле најмилије, али исто тако и по овај народ, односно ову државу. Налазим да ће пресуда бити луч у мраку који је владао све ове године, али морам да истакнем да је у доброј мери ту луч заједно са већем, носила и одбрана, за разлику од става Тужиоца, јер ова група адвоката нити једног тренутка за ове две године, није на било који начин опструирала поступак и опструирала да се до истине дође. А имали смо, господо, поприлично прилике и разлога да опструирамо овај поступак. Ја ћу покушати у неколико речи да нас све вратим на неке почетке ратних збивања, да се сви појединачно замислимо и прекопамо по сећању. Ово ми није била намера до јучерашњих завршних речи, јер морам да будем личан, дакле, не бих желео да се овај део доживи као полемика нити са госпођом Наташом Кандић, нити са господином Јеврићем, али ме иритира када мени неко објашњава, неко ко је у Хрватску долазио, евентуално, са школском екскурзијом или што никада тамо није био, да мени који сам тамо живео тридесет и кусур година, објашњава како сам ја тамо живео.

Због тога налазим за потребу да се вратим на некакву слику, коју је у првом реду медиј, односно медији стварали у једној и у другој садашњој самосталној држави. Одмах да кажем да сам у тој опсервацији таквих догађаја много близак колеги Перковићу и оном што је јуче говорио о том делу. Ја ћу питати, сећамо ли се својих личних ставова о догађањима из Вуковара 1991. године у време тих догађања. И сећамо ли се извештаја са ратишта, телевизијских, радијских, новинских, па и оног на кога се Тужилац у завршној речи позива, то је сведок Дуловић који је овде пред нама након што сам га ја питао, да ли је својим извештавањима 1991. године писао о томе, шта је тамо видео, доживео, о чему је писао 1995., или 1996., или 1994., сада више не знам, он је рекао, односно у тим натписима је писао хвалоспеве о ЈНА, о ТО и о добровољцима. На питање, дакле, зашто о том није писао тада, рекао је: па не би ми уредник дозволио да то објавим. Толико о професионалној етици новинара и у, крајњој линији, човека, јер и новинар је човек.

Сећамо ли се извештаја о масакрираних 40-то деце српске националности у дечијем вртићу, то је оно што је подметнуто оној талијанској новинарки, па је цео свет то објавио. Сећамо ли се извештаја о српском детету испеченом у рерни, то смо на телевизији гледали, где православни свештеник ламентира над његовим остацима. Сећамо ли се извештаја о усташком бојовнику који од дечијих прстића, дакле, српске деце, прави огрлицу и поноси се по Вуковару са њом, о ископаним очима, печењима, клањима, сећамо ли се извештаја о дешавањима у болници, о вађењу српске крви до смрти, да би се са дечијом крви подмлађивали хрватски великаши, о узимању њихових органа и тако даље и тако даље. Да ли неко у овој судници може да каже да се тога не сећа и да се није грозио над таквим извештајима и да је то један од разлога, ако не и превасходни разлога, оног славног испраћања јединица ЈНА са цвећем када су кренули ослободиоци да ослободе Вуковар. Да ли је тада неко дигао глас, да ли се неко питао, да ли је то што читамо и што гледамо истина. Ја сам стицајем околности био у прилици 1992. године узети у руке предмет, дакле, кривични спис на коме пише «Весна Босанац». Од оног што сам очекивао, дакле, хрватске менгеле и тако даље, спис у коме стоје три листа папира, о злочину – ништа. Ја се сада питам да ли је то неко склонио или да ли је уопште постојало. Заинтригиран тим, ја сам гледао и друге списе, такође ништа, али ко данас и тада да Вам верује на реч, односно ког је и данас и тада било бригаа за то. Ја нисам, наравно намеран тврдити да Хрвати нису чинили злочин, наравно да јесу, наравно да јесу, али, нисам склон оправдавати мој злочин туђим злочинима. У контексту онога што смо чули на главном претресу ја кажем, да ли се питамо што смо ми, сада када кажем ми, мислим на ЈНА и на све остале који су одавде отишли тамо, радили у Вуковару, у име кога и за чији рачун и да ли тај рачун данас треба да плати Љубоја Марко.

Сетићемо се оног што је овде говорио сведок Бергкофер, дакле, један, бар на мене је такав утисак оставио, обичан човек који и поред свега што је доживео, је задржао здрав дух, неоптерећен мржњом, нешто што они други нису баш показали, дакле човек са којим би био спреман овог тренутка сести и попричати и тврдим да би се у врло другарској атмосфери растали, за разлику од, именовану га, господина Чакалића, кога нисам на тај начин доживео. Он је рекао, ми смо у Вуковару живели добро и никада се не би потукли, да нису дошли ови сас стране. Он није именован који су то са стране, наши, ваши, њихови. Ми смо знамо, који су то и са једне и са друге стране, ко их је тамо послао и зашто. Ја указујем и на оно што се тренутно, с обзиром да је сада било десет, односно није десет, него четрнаест година од тих дешавања у Хрватској, актуелна тема и на научним нивоима, да ли је Вуковар, односно Вуковарци жртвовани од стране Хрвата, али указати и на оно што је господин генерал Кадијевић у својим сећањима на тај догађај описао, дакле, то је објављено овде јавно, па да закључимо, да ли су и Срби и Хрвати свесно жртвовали и Вуковар и Вуковарце, не Србе, Хрвате, него Вуковар и Вуковарце.

Колега Штрбац је, да кажем, демографско оценио колико ту људи живи. Мене то не интересује, када говорим о Вуковарцима, дакле, да ли су свесно жртвовани зарад нечијих прљавих интереса. Елем, десет година смо тврдили да се Овчара није догодила. Свет је брујао, а ми главу у песак, као ној. Све је светска антисрпска завера, свет мрзи Србе јер смо леви, јер смо паметни, јер смо високи, јер смо плави, најбољи смо, небески смо. Хаг је већ судио господину Докмановићу, када смо још увек били са главом у песку. Наравно, са тезом да је Хаг антисрпска патворина. А онда дође неки војни правник који себе назвах судијом, чак, штавише, председником суда и поче да води неки поступак против непознатог починиоца за злочине на Овчари. А

сведоци му лица која данас пред светом у Хагу одговарају за овај злочин. То сведоци, ја нећу да овде кажем и да се опредељујем, јесу ли криви, нису криви, али ти сведоци који су некакви команданти, чули смо на оном задњем прилогу, видео прилогу што сте добили из РТС, ко за себе каже, ово је моја војска, ја сам командант. Тај командант и онај командант изнад њега и командир испод њега, не нађоше за сходно да у Хагу пристану да сведоче и да кажу истину, јер каже, одбијамо да сведочимо јер то може да штети нашем интересу у поступку у Хагу. Дакле, господо, командант одбија да сведочи и на тај начин заштити невиног свог војника. Па, то у српској војсци никада није било, откад је «прасе реп искривило». То је срамота. Након завршне речи Тужиоца, мени је јасна и концепција, дакле, због чега смо ми уопште користили у овом доказном поступку тај спис из истраге. Дакле суд је донео одлуку о томе, на ту одлуку немамо право жалбе, али, није ли то сада ствар таква да пошто више не можемо тврдити да се Овчара није догодила, пошто не можемо тврдити да су се хрватске зенге и полицајци сами тамо на Овчари стрељали и потрпали, да ли то сада значи да ми властиту одговорност бришемо тако, што ћемо рећи да су зверства учинили локални Срби Вуковарци, криминалци, окупљени у нешто што ћемо назвати територијалном одбраном Вуковара, подпомогнути бандама криминалаца и лопова који су дошли из Србије. И још томе, у једном моменту се појављује да су те банде криминалаца из Србије Шешељевци, ваљда у том тренутку се господин Шешељ нешто био тати и мами замерио, чим се нашао у тој причи. Ми смо се у овој судници нагледали и наслушали херојстава официра који су, ето, били, доводили своје животе у опасност да би штитили некакве тамо Хрвате, али, Боже мој, нису баш могли ићи до краја, они се нису за то школовали. Али, дакле, чули смо чак команданта одбране у Вуковару, односно команданта Вуковара који овде је глумио човека који апсолутно ништа, ни о чему не зна. Али, ником од њих није баш сметало херојство и слава коју су добили доласком, враћањем у Београд. Чинови, ордење, одликовања, награде, станови, авиони, камиони, нико није био гадљив на то, али у овој судници сви су глумили необавештеност. Необавештеност је изгледа у овој земљи општи тренд, дакле, нико ништа није видео, нико ништа чуо, нико ништа не зна, па овде смо чули, дакле, господа команданти и командири се изненадише када у новинама прочиташе да су злочин у Овчари десио, а прочитали су то након једно десет година од Овчаре.

Господо генерали и пуковници, срамота заклетве и срамота униформе коју сте окаљали. Ја се враћам сада на постављено питање, да ли на наш рачун, дакле, рачун нас свих треба да плати Марко Љубоја. Ово је, то сам већ рекао, названо историјским суђењем, али сматрам да је то и историјска шанса да покажемо свету да смо прошли адолесцентску фазу, да смо одрасли, озбиљни, способни да се носимо са властитом савешћу. Ја као Марков бранилац тврдим да нећу дозволити да Марко Љубоја плаћа наш рачун, да преко тога испаде да је починио злочин у моје име. У то ћу уложити све своје интелектуалне способности и енергију. У том циљу иде и ова прича сада која следи. Како се уопште Марко Љубоја 1991. године обрео у Вуковару. Марко Љубоја је момак који је 1991. године имао 21-22 године, одслужио војни рок, студент историје, изузетно добро ситуиран, јер му родитељи десетине година живе у Немачкој, вози најбоља кола, вози најбоље рибе, шта њему треба рат. Ја ћу покушати то свести на три основна фактора, прво је историјско наслеђе, друго је факултет, дакле, оно што је слушао на предавањима и треће је медији и хајка. Историјско наслеђе – породица Љубоја потиче из Гламоча. Тај крај двадесет година после Другог светског рата није се опоравио од усташких злочина. Уз та сазнања он одраста. На факултету сва она историја коју је учио у основној школи се обрће, јер професори осокољени новој

демократијом све што се дешава у овој земљи, тумаче нерешеним националним питањем, односно угроженошћу и потлаченошћу српског народа у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији. А медији, медији позивају на борбу за заштиту српства, које по трећи пут у двадесетом веку, од стране Ватикана је пред истребљењем. Дакле кукавички је остати, храбро је одазвати, а јуначки је, господо, погинути за српство. Тако се доспева у небо, али ту нам је, изгледа, као небеском народу место. Оно што у животу створимо без икакве муке, то је за нас мање вредно, јер патња нас чини бољим, узвишенијим, православнијим.

Сва та сазнања која носи у глави код њега производе само једну одлуку, а то је идем, дакле, идем, не чекам да ме зову, не чекам да ми стигне позив на врата, позива се војни обвезник Љубоја Марко. Он иде, јавља се у ЈНА, ту сада ипак треба некаква процедура. Једна странка, друга странка, трећа странка, Српска радикална странка каже, може, одмах, ево ти оружје, ево ти униформа, шибай. Српска радикална странка која у том тренутку не пита, ко си, шта си, да ли си СПО, СПС, СДС; каквих ли је све странака тада било, они шаљу одмах. Ја сада само могу сам себе да питам, да ли је то уопште била Српска радикална странка, откуд Српској радикалној странци која је тада у опозицији, оружје, војне униформе, или је, ипак, иза њих стајао неко. Елем, дакле, верски васпитан, апсолутно страначки неодређен, односно небојен, али са довољном дозом храбрости, поноса, морала, али и знања о врлинама које војника чине војником, односно које војника разликује од разбојника, он одлази у групи, заиста сакупљеној са коца и конопца. И где је тада највећи проблем таквих формација које су дошле? Дакле, разлучити који су људи дошли у Вуковар, односно у зону ратних дејстава са намером да се боре, дакле, макар то прозаично назвали заштитом српства, или, су дошли да пљачкају. Чули смо генерала Панића како је оценио јединицу у којој се мој брањеник обрео, дакле, ту се није могао задржати неко ко је дошао из оних других разлога. Врло брзо је одстрањен. Марко Љубоја је био довољно чврст, јак, физички, интелектуално, да се наметне, дакле, да га слушају и поштују. Он је био војник који је у борби, а ни мимо ње није предузео ни једну радњу која је непримерена часном српском војнику од првог до последњег дана. Били смо сведоци исказа Вилима Карловића, о чијем исказу је са много више афирмације писала хрватска штампа него наша, јер је, како је сам рекао овде, дошао да брани српске војнике. Не све, дошао је да брани конкретна два српска војника, дакле, припаднике оне војске која им је учинила зверства о којима је овде причао. Ја ћу нас подсетити на неке његове речи, због којих су многи у овој судници морали гледати у под. Дакле, цитирам: «Пробајте ме разумети и ви који водите оптужбу и ви који браните, да сам под посебним емотивним дојмом. Покушавам бити реалан и сви који су направили било какве гадости, требају одговарати, било с ваше стране српске, било с наше стране. Такав је мој став. Данас имам шесторо деце, имам предиван живот, уживам у обитељи, одгајам децу, а све то не би било могуће да није било њих. Ја сам у рату изгубио и брата који је имао осамнаест и по година, наравно, ми смо били добровољци и ја и он. Док смо као клинци разговарали, знали смо да ће можда један од нас изгубити живот. Тако се и догодило. Веровали смо у неке своје идеале, у неку своју ствар, исто као и што су Срби који су с друге стране се борили и веровали у своје. И људи који су мени са српске стране спасили главу, помогли су ми да ја у себи, без обзира на све своје патње које сам прошао, не осећам никакву мржњу као према народу, што се тиче Срба, тако да нажалост свако зло има и неко добро. Ја молим и оптужбу и одбрану да ме разумеју и вас као судско веће и ја бих особно волео ако могу имати шансу уопће видети та два човека, па био би ред да им стиснем

руку и да им захвалим зато што сам ја данас жив». На посебна питања изјављивао је, каже: онда су Кинез и Маре говорили тим људима у кући да ли ви знате како се са заробљеницима поступа. Не може то тако. Ако су они криви, одговараће пред судом, не можете убијати људе.

Надаље каже: људи који су ме злостављали имали су уперено оружје у Кинеза и Мару и у мене, с тим да су они својим телима страли испред мене и штитили ме да ме не убију. Даље каже: када сам питао Мару зашто ми спасава живот, он ми је рекао: ја сам Србин који верује у Бога и зато ти спасавам живот. Да, рекао ми је да то не раде сви Срби и да ми се у име целог српског народа испричава». Његов исказ, господо, мора имати тежину његових патњи и његове искренности пред овим судом, а питање је зашто је било тако тешко доћи до њега. Зашто су недоступни транскрипти његових хашких сведочења, јер је два пута саслушаван у Хагу. За разлику од свих осталих који су тамо саслушавани, изгледа да ником, ни у Србији, ни у Хрватској, ни у свету, а изгледа да неким колегама са друге стране не одговара чињеница да међу тим војницима и са српске и са хрватске стране је било и неко нормалан, да је било и нормалних људи који су премни, зарад образа и морала и војничке части, жртвовати живот за непријатељског војника, ма колико то изговорено из мојих уста, звучало патетично. Чули смо што је на провокацију колеге Даниловића, да је инструктиран, рекао: ја сам Хрват, у рату ми је погинуо брат од осамнаест и по година. Молио бих господина да поштује све моје патње које сам прошао, то смо сви чули у овој судници. После објаве сижеа Тужиочеве завршне речи у хрватској штампи, ја сам добио СМС поруку, следеће садржине: недавно сам био у Међугорју и молио се за све нас, сваки дан размишљам о њима и желим да и они имају живот као што га и ја имам. С њима нисам само ја у мислима, него и моја жена, мојих шест синова, моји родитељи и сви наши пријатељи. Ђорђе, страх ме само политике да се главни не извуку на конто Маре и Кине. И даље ћу се молити да Бог буде уз нас и поздрави ми момке од свих нас. Они су моја обитељ. У потпису Вилим К.

Ја по ко зна који пут постављам питање, јер уз најбољу вољу, не знам уз какав труд, нисам нашао одговор, како и због чега је, дакле, Љубоја Марко постао оптужени. Ја нећу да се играм ни тужиоца ни полицајца и да набрајам ко је од сведока или окривљених помињао којег окривљеног, односно суокривљеног, у контексту чињења кривичног дела, али ћу себи дати за право да искоментаришем Тужиочев став апсолутне вере у сведоке сараднике, питањем: како онда лице именом Јовица Кресовић или Кresoјевић, кога сведок сарадник број два именује као саизвршиоца злочина, прође кроз ову судницу као сведок. Или Дукић Никола или Балабан, ако је тачна тврдња Тужиоца да сви који су били на рупи су убијали. Тужилац или не верује сведоку сараднику, или не верује у своју тезу везани селогизам, о којој сам раније причао, јер за разлику од оптуженог Љубоје, за кога нико, нико жив у овој судници није показао прстом и рекао да је у било чему учествовао. За ове људе које сам именовао, имате барем исказ сведока сарадника. Ја нећу говорити да ли је то истина или не, али имате исказ. Тужилац је небитан исказ сведока Мирка Љубишића, осим у делу, наравно, у коме помиње да је ујутру 20.11. видео Каменог, јер то је оно што Тужиоцу одговара и то је оно што је супротно оном што је тврдио Ланчужанин. Да ли је то због тога, што му не верује генерално или му верује селективно, а мислим да је у питању то што је исказ Мирка Љубишића поприлично оштар и тврд камен у Тужиочевој ципели, кога се не може ослободити, или му можда, том истом Мирку Љубишићу по оној истој логици везаних селогизама, припрема оптужницу као и Љубоја Марку, јер и овај сведок тврди, као и Љубоја

Марко да је сво време од уласка у возило «Пасат», дакле, поласка са Овчаре, враћању на Овчару и одласку за Вуковар, био заједно са окривљенима Каменим, Кином, Цецом и Маретом. Небитна му је и чињеница да је Љубоја Марко у време ових догађаја био рањен у руку и да је данас од последица рана ратни војни инвалид, а да је вештак Крстић овде објашњавао како то неко са пресеченим бицепсом једне руке може да употреби аутоматску пушку. Рекао је – да, може да репетира пушку, али ногом. Можемо замислити злочинца који је дошао на рупу и ногом репетира пушку. Са друге стране, сви укључујући и колегу Тужиоца, сматрам да смо имали прилике пуцати из аутоматске пушке, и да ли је могуће са једном руком пуцати са аутоматском пушком и погодити. Стицајем околности, био сам војник, био сам официр и ако не крупан некакав официр, али сам прошао школу резевних официра и добро се упознао са техничким карактеристикама и свим другим карактеристикама аутоматске пушке. Дакле, апсолутно немогуће. Не знам како извежбан човек не може да пуца из аутоматске пушке једном руком или да му је неко придржава. Надам се да ово неће изиритирати Тужиоца тако да сада постави мени питање како знам да су пуцали из аутоматске пушке. То су рекли сведоци да су људи стрељани из аутоматске пушке, односно муниција која је затечена тамо, односно чауре су из аутоматске пушке. Ја нисам нашао за сходно да суду достављам медицинску документацију која потврђује ове моје тврдње, дакле, да је Марко Љубоја био рањен, то смо чули од сведока Петерника, видели смо фотографију коју је Петерник направио 18. новембра 1991. године, чули смо исказ сведока Вилима Карловића, шта је логично, ако је имао имобилизирану руку 18. новембра и 21. новембра и да са њом није могао да се служи, логично је закључити да је иста ситуација, односно гора него 21. морала бити 20. Дакле, Тужилац искључиво везано за Марка спомиње сведоке сараднике, А што су то сведоци сарадници причали о Љубоја Марку.

Сведок сарадник број један у исказу од 31.08.2004. нити једном речју не помиње Марка Љубоју. У исказу од 01.09.2004. Марка помиње у контексту, виђен је код хангара двадесетак минута по доласку аутобуса, заједно са Каменим, Драговићем, Милојевићем и да је у возилу «Пасат» видео да напред седи Камени и Кинез, а позади Цеца и Марко. У исказу од 02.09. каже: господин Љубоја Маре није био у шпалиру, али био је тамо. Надаље каже да се са Каменим из правца Грабова вратио Цеца и Маре. У исказу од 03.09. када је завршио свој исказ о Љубоја Марку ни реч. Из овога Тужилац закључује да је Марко Љубоја био у стрељачком строју, дакле, формирао стрељачки строј, пуцао и убијао. И сведок сарадник број два у целој својој изјави нити помена имена Марка Љубоје или неког лица које личи на Марка Љубоју, барем по том што је био карактеристичан, да има имобилизирану леву руку. Али, тај сведок каже следеће, цитирам: «Па, ко је год тамо дошао, он је морао малтене да стреља и да не оде. Било је ту и мало притисака, да Вам право кажем, јер не можеш отићи са рупе, бити на рупи а да никога не стрељаш». На питање председника већа, да ли је Станко пуцао, овај каже: «Па, тамо су углавном сви пуцали, углавном сви су пуцали. Конкретно када сам ја био, није пуцао, али је био, значи, увек са стране и вероватно тамо никада нико није био, да неко није пуцао». Каже, било је мало притисака, углавном сви су пуцали, вероватно тамо никада није ни био неко ко није пуцао, то је Тужиоцу главни доказ и то је залог ћутања. А Тужилац каже, сведоци сарадници именовали све окривљене, а пошто је и Марко Љубоја окривљени, закључујем да је он нашао за сходно да стави и Марка Љубоју у тај контекст, као лице у стрељачком строју. Неко се овде опасно игра са истином и са судбином једног човека. Смешно је и тужно било гледати и слушати покушај пеглања контрадикција сведока сарадника

као неко ко је одређени број година био некакав председник кривичног већа, па макар то био и Војни суд, једну импресију: сматрам да је опасно врућ кромпир Тужилац овом већу ставио у руке оног тренутка када је предложио и када је ванрасправно веће прихватило предлог да се сведоку сараднику број два да тај статус. Дакле, он је имао једну врло чисту ситуацију без обзира што ја сматрао ко је и шта је сведок сарадник број један, али је, формално, барем имао неку чисту ситуацију. Овако, са сведоком сарадником број два, шта сте добили? Добили сте дилему да не верујете ни једном. Ко је у којој групи био на рупи? Ко је тамо командовао? Ко убијао? Да ли је Кинез у исто време виђен на рупи или код Радића, да ли је Боро Крајишник у исто време био на рупи или пред хангаром, док је Штука убијао белгијског новинара, да ли је био у «Застави 128» или у трактору, или на трактору. Нама су познати психијатријски случајеви подељених личности, психијатријски. Физички баш нисам чуо да је неко био у истом времену на два различита места. У крајњој линији, њихова истина или њихова лаж. Како је год суд крстио, не дотиче се судбине мог браћеника, јер нити један не потврђује наводе оптужбе који се на њега односе. Ја сам принуђен, ово је завршна реч, поменути још једно лице које је имало поприлично, не поприлично, него активну улогу у овом поступку, а чији резултати рада су били видљиви самим начином вођења овог главног претреса.

Дакле, овде је ово веће водило истрагу од нуле, без обзира што је истражни судија наводно завршио истрагу. На мени није да ја коментаришем оно о чему је било говора овде, где је био истражни судија 1991., код кога је ишао на славу, дакле, то је нешто што мене апсолутно не интересује, али однос према мом браћенику, којег морам овде да истакнем, је био нешто што превазилази најслободније тумачење ингеренције истражног судије и његових сарадника, наравно. Отворени притисак на породицу Љубоја да за почетак ангажује другог адвоката, јер тај други кога препоручује суд је бољи и јефтинији од изабраног и тај је способан да Марку помогне да иде кући, дакле, да буде ослобођен, јер са изабраним му је 40 година затвора већ одређено. Зато је Марко у притвору у Новом Саду посећиван од једног лица средњих година са кратком седом брадицом, ми сви знамо у овој судници, барем ова страна која се бави правом, о ком се лицу ради. Којим правом и чијом дозволом такво лице има приступа ћелији, односно има право посете притворенику кога држи истражни судија у време када то лице има изабраног браниоца. На моје питање истражном судији о чему се ради, у чему је проблем, истражни судија каже: ма, знаш колега, ја сам мислио ти и Ђорђе Калањ сте из исте канцеларије, па ако би било колизије у исказима твог и његових браћеника, не би било zgodно. Ја и Ђорђе Калањ смо из исте канцеларије, једнако толико колико је тужилац и истражни судија у истој канцеларији. Интересантно је, како то клијенти, односно браћеници које брани колега Калањ нису добили такву понуду, али то само показује, каква је намера са Марком Љубојем била од почетка кривичног поступка, односно из ког разлога је он из статуса сведока прешао у статус окривљеног. Ја ћу поново се вратити на питање, шта је то Марку Љубоју све требало, када је могао као хиљаде других младих људи отићи негде на студирање у бели свет и тамо глумити демократичност. Могао је, а није, да ли је само због тога овде. Он апсолутно, то сте се сви уверили, одудара од, да не буде погрешно протумачено, одудара од свих осталих окривљених. Он није из те приче. Тога је и Тужилац од почетка свестан. Тога је био свестан и истражни судија и зато толики притисак је био на њега да се окане адвоката Дозета и да узме другог кога суд препоручује. Крајња намера Марко Љубоја треба да буде сведок сарадник, али изгубили су из вида само једно. Да би неко био сведок сарадник, прва ствар је да тај

човек мора да буде злочинац, тај мора да учини злочин, то је први услов. Неко ко није учинио злочин, не може бити сведок сарадник, тај може бити сведок, обичан сведок, А да би неко био обичан сведок, мора бити слободан, *condicio sine klan on*, не може другачије. А Љубоја Марко ће бити слободан, данас, сутра, прекосутра, али ће бити слободан, јер је чист и пред Богом и пред људима. Ја се надам да ће овај суд ово о чему говорим верификовати својом пресудом. Вага и мач су у Вашим рукама, а правда на страни Љубоја Марка. Господо, мач у руке и сеците. Хвала.
ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала браниоче. Направићемо паузу петнаест минута, па ћемо наставити.

Настављено у 14 сати и 30 минута након паузе ради одмора.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Извињавам се што нисмо испоштовали паузу од петнаест минута. Кажите колега Станићу.
АДВ. МИЛАН СТАНИЋ: Ја бих Вас замолио само за одобрење да колега Штрбац и ја до пола четири можемо због других обавеза, морамо, па остаће колега Калањ.
ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: План је да радимо до три сата, да радимо до три сата, значи, мислио сам ако испоштујемо паузу да је то оно 45 минута рада, овако нам остаје само пола сата, па у том смислу, значи, неће бити проблема, а колега браниоци, договорите се ко би искористио ових пола сата. Значи, Владимир Ђурђевић.

Бранилац оптуженог Златар Вуја, адвокат Ђурђевић.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Изволите колега Ђурђевићу.
АДВ.ВЛАДИМИР ЂУРЂЕВИЋ: Поштовано веће, уважене колеге, ја сам заиста био уверен током вођења овог поступка, од његовог почетка па током спровођења целокупног поступка да једноставно нећу уопште бити у прилици да се на овај начин обратим суду, да нећу бити у прилици да се у форми завршне речи обраћам суду, јер сам очекивао да ће мој уважени колега Тужилац одустати од гоњења мог брањеника и лишити ме ове могућности. Било је то логично очекивати, с обзиром на правила струке којом се бавимо и с обзиром на једну објективну оцену стања ствари у списима. Нажалост, то се није десило. Ја ћу покушати данас, респектујући и овај истек радног времена, а и чини ми се, потпуно једну јасну ситуацију по питању мог брањеника у овом предмету, да заиста у најкраћим и у најкраћем укажем суду на потпуну неоснованост и неодрживост оптужбе у односу на Златар Вују. Пре него што било шта кажем о самом предмету, желим да истакнем, мислим да је то утисак и свих овде присутних, да одбрана Златар Вује, а сигуран сам и све остале колеге браниоци нису током овог поступка ни једног тренутка покушали да бране злочин који се догодио на Овчари. То што се на Овчари догодило је злочин, то се тим именом мора назвати и ја изражавам пуно саучешће породицама жртава које су на Овчари страдале, у своје име, у име свог брањеника. Браним човека који на Овчари уопште није био. Доведен је у ситуацију да се брани од оптужбе, рекао бих, не Тужиоца, од оптужбе једног човека и то само једног јединог у мору оних који су саслушани током доказног поступка и током изношења одбране свих оптужених и због исказа тог једног сведока и једино због тога, он се већ без неки дан, две године налази у притвору. А шта каже тај сведок сарадник број један на чијем исказу колега Тужилац заснива оптужбу у односу на мог брањеника, а колико видим и на многе друге. Овај сведок каже у најкраћем да Вују познаје из тих ратних дана, да је Вујо био према његовим

сознањима само лакше рањен, да је одсуствовао из Вуковара након рањавања свега два-три дана, да зна да је лекарски збрињаван само у Негославцима, да уопште није ни био на ВМА, да је он чуо пред ова догађања да је Вујо набавио некакву медицинску документацију о лечењу на ВМА, да је Вујо учествовао у борбама током читавог XI месеца 1991. године и помиње конкретно оне дане када је онај Гуго, Гуга рањен, 08.-09.11., да је Вуја био у Вуковару 20., да је био на Овчари и пуцао у те људе, да је Вују видео и 24. када се гардијска бригада паковала и напуштала Вуковар. Дакле, Вујо је перманентно присутан и та прича о Вујином рањавању је нешто што, народски речено, не пије воде, јер он зна да је Вујо тамо био, а да је папире које је Вујо о томе презентирао суду, он некако и негде набављао.

Оптужени Златар се брани током читавог поступка да је он рањен 30. октобра те 1991. године, да је након рањавања пренесен у Негославце, да је тамо само примарно збринут, да је након тога, тај исти дан или сутрадан хеликоптером превезен на ВМА. Ово да ли, није интерпретација његовог исказа, него тренутно несећање браниоца, па, молим да у том смислу тако и схватите ово што сам рекао, јер ја мислим да је то посебно значајно, да је, потом, од 31. октобра до 18. новембра био на лечењу на ВМА, стационарном, да је 18. превезен са ВМА колима Војномедицинске академије на наставак лечења у «Селтерс бању» у Младеновац, где је остао у континуитету до 18. децембра. Тврди да на Овчари, с обзиром на све то, није био, да у Вуковару уопште у том периоду није био и да се у Вуковар после рањавања појавио тек пар дана пред Нову годину. А шта кажу изведени докази, које је делом понудила одбрана, делом су то докази које је понудио и сам Тужилац, једним делом су то одбране осталих саоптужених. Одбрана је доставила суду непосредно после првог саслушања мог брањеника отпусну листу са ВМА, оригинал отпусне листе као доказ да се он на ВМА лечио од 31.10. до 18.11. Били смо у ситуацији да једном оригиналним медицинским документом парирамо једном исказу сведока сарадника неутемељеном, па је суд проверавајући то што је Златар Вујо рекао и што је доказивао оригинал отпусном листом, на захтев одбране и на предлоге одбране, проверавао је на тај начин, што је са Војномедицинске академије у Београду затражио комплетну историју болести, информацију да ли је то тачно што је у тој отпусној листи написано. Наравно, са Војномедицинске академије у Београду је добио комплетну историју болести из које несумњиво произилази да је тамо стационарно лечен од повреда које су наведене у отпусној листи на начин како је то угрубо написано у отпусној листи, а много детаљније наведено у тој историји болести. На тај начин, је коначно одбрана, чини ми се, разуверила и колегу Тужиоца и суд да је та медицинска документација о којој сведок сарадник број један говори, накнадно прибављена, да он тамо није ни био, чини ми се да смо то питање разјаснили, слободан сам да то сматрам решеним, јер је и овај председник већа у више наврата када смо се трудили да понудимо још доказа у том правцу, прокоментарисао током овог доказног поступка да сматра ту чињеницу неспорном и драго ми је да то тако. Но, онда смо том чињеницом већ у многоне довели у питање исказ сведока сарадника, бар за онај период до 18. новембра. Знате, ако тај сведок сарадник лаже, ја ћу дозволити да употребим ту реч, па по цену да због тога и ја будем на оптуженичкој клупи за неко друго дело, ако каже да је он свега два-три дана одсуствовао у новембру, да га је виђао у новембру до 18., да је учествовао у борбама, а да је демантован историјом болести, медицинском документацијом и наравно исказима великог броја сведока о којима ћу нешто рећи касније, онда се озбиљно поставља питање да ли говори истину и за онај део после 18. А за тај део после 18. он није

ништа у лошијој позицији. Он и за после 18., од 18. новембра до 18. децембра прилаже суду опет оригинал отпусне листе, сада из «Селтерс бање» Младеновац, где је, како из документације произилази, преведен ради наставка лечења, возилом Војномедицинске академије и где се сада налази до 18. децембра. И то је чињеница која је, чини ми се, коначно морала да буде прихваћена и од стране Тужиоца, а ако сам добро схватио коментаре председника већа, мислим и од овог већа, па да ни то више није никоме у овој судници спорно.

Остало је спорно и чини ми се да је то једина сада нека логика оптужбе, ако у тој оптужби, неће ми колега Тужилац ваљда превише замерити, када кажем, има икакве логике везано за Златар Вују, да Златар Вујо из тог Младеновца где је defacto примљен 18., 20. се покупио на своју руку и изашао у том таквом стању у каквом је био, отишао тамо на Овчару, побио људе, па се сада вратио, да ли тог дана, да ли сутрадан или чак 24., ако га је сведок сарадник тамо видео, и сада то је једина теза чини ми се на којој би Тужилац могао да гради одрживост своје оптужбе, кажем, чини ми се, јер колега Тужилац у својој завршној речи ни на који начин није покушао да нам објасни на који начин је то сада Златар Вујо се нашао тамо, ако је био на неком другом месту. Одбрана је била у ситуацији да понуди одређене доказе у правцу тога, да Златар Вујо тог 20. није био у Вуковару и да је тог 20. био тамо где и пише да је био, где је, нажалост, с обзиром на своје здравствено стање и морао бити, и у том правцу ћу указати на те доказе и указати и на остале доказе који директно или индиректно потврђују одбрану оптуженог Златар Вује. Као прво, поред те писмене медицинске документације која је практично неспорна, саслушана је сведокиња, докторка Ранка Крунић-Протић, то је лекар која је радила као физијатар у «Селтерс бањи» у Младеновцу и која је потписала отпусну листу коју је Златар Вујо презентирао суду и која се налази као доказ у судском спису. Она каже, радила сам у тој Бањи до новембра 1993. године као физијатар, водила сам трећи спрат, дакле онај на којем Вујо тврди да је био смештен, на отпусној листи која ми је приказана на име Златар Вује у левом доњем углу је мој потпис. То јесте отпусна листа установе у којој сам радила и такве отпусне листе смо давали пацијентима. Она ничим не чини спорним документ који је Вујо доставио суду. Нажалост, суд није могао од «Селтерс бање» Младеновац као од ВМА да добије историју болести, јер је извештен да је тамо била некаква поплава која је уништила сву документацију, а о томе и докторка Ранка Крунић-Протић каже, познато ми је да је у бањи био неки потоп и да је уништена документација коју је бања имала, историје болести и тако даље. Златар Вујо је примљен у «Селтерс Бању» Младеновац 18. новембра. То произилази из документације коју смо доставили, из отпусне листе и било је покушаја и Тужиоца и председника већа, да се од ове лекарке која га је defacto водила провери да ли је могуће да ту буде неких манипулација са датумима, да буде примљен неки други дан, а да у отпусној листи буде уведен тај 18. као дан пријема. Ја ћу подсетити суд да је докторка Крунић-Протић изричито рекла, ако у отпусној листи пише да је примљен 18.11., онда је тако и било, манипулације са датумима нису биле могуће. Што се тиче дијагнозе која је наведена у тој отпусној листи из Младеновца, а која донекле није потпуно идентична, односно не садржи све оно што је наведено у отпусној листи са ВМА; а што је после било коментарисано од стране вештака, ова сведокиња каже – видела сам отпусну листу са ВМА, прочитала дијагнозе и објашњавам да прва дијагноза, ради се о оној повреди тестиса, није била за нас битна, а друга је она та, због које је упућен на рехабилитацију, па је јасно да онда није била обухваћена целокупна дијагноза са ВМА у овој отпусној листи и то даје, да кажем, у много чему

објашњење за оно што је професор Александрић покушао да нас, чини ми се, врло неуспешно убеди, бранећи свој налаз. Када смо дошли су ситуацију да, праткично, ни то није спорно, да је он тамо био, да је тог 18. примљен, онда је покушао Тужилац да на сваки начин утврди, што му не замерам, јер је то његов посао, да ли је могуће да је Вујо тог 20., евентуално изашао из бање, то није евидентирано у документацији, па да је отишао тамо негде, побио те људе и вратио се назад, на страну колико је то уопште животно и логично, о томе би се дало друго нешто после причати. Можда ћу о томе и рећи, ако се сетим због умора, али смо чули од докторке Крунић-Протић нешто врло децидно, где она каже: пацијент је морао бити присутан на свакој визити. У случају да је одсутан на вечерњој визити, то се евидентира и сутрадан се отпушта. Постоји обавеза да се у таквој ситуацији, ако пацијента нема ни ујутру, о томе обавести СУП, јер постоји могућност да се пацијенту нешто деси. На мом одељењу, тако нечега, није било. Мене су водили као поприлично незгодну. Она искључује сваку могућност да је Златар Вујо могао бити одсутан на вечерњој визити, а да ујутру не буде ту или, чак, и на јутарњој визити, а да не говоримо о томе да је могао бити одсутан од 18., односно од 20. до 24., јер га сведок сарадник тамо сврстава у оба датума, а да то не буде ни на који начин евидентирано и кроз медицинску документацију спроведено. Потврђује ова сведокиња и одбрану оптуженог да је сасвим могуће да је он један дан вожен на Војномедицинску академију ради некакве интервенције и враћен истог дана, апропо оне његове приче да му је рана сеценирала, дакле, процурила и да се то не евидентира у отпускној листи, чак, каже да је то тако уобичајено у таквим ситуацијама. Говорећи о режиму посета који је важио у Селтерс бањи Младеновац у то време, а што ће бити од значаја, с обзиром на исказе сведока који су о томе говорили, каже, могуће, посете су биле флексибилне, никаквих сатница или нешто тако, може доћи ко и када хоће и добро је дошао. Према томе, могло му се доћи у посету током читавог дана, вечери, када год ко хоће.

А вазено за то, да ли је он морао бити потпуно опорављен или медицински, практично, потпуно саниран по питању болова и свих осталих ствари пре превођења на рехабилитацију на ВМА, о чему су се вештаци на различите начине изјашњавали, доктора Крунић-Протић изричито каже, пацијент који се прима на рехабилитацију, није увек био идеалан за рехабилитациони третман, нису све ствари код пацијента увек биле решене пре рехабилитације и код таквих пацијената је рехабилитација вршена, али под отежаним околностима. Дакле, сасвим је могуће да пацијент дође потпуно неопорављен и неспреман за рехабилитацију, па се онда рехабилитација спроводи отежано и на онај начин на који је то у таквој ситуацији могуће.

Ја ћу подсетити суд на исказе у најкраћем, сведока који су на директан или индиректан начин потврдили да је тог 20. новембра, у време када се оно на Овчари дешавало, Златар Вујо био у тој Селтерс бањи у Младеновцу. О томе је сведочила сведокиња Катић Душанка, која је сестра од тетке мог браћеника и која у најкраћем каже: јавили су нам да је Вујо рањен, то је било 30. или 31. октобра 1991. године и да је смештен на ВМА. Посећивали смо га скоро свакодневно, ја, муж, деца, сви смо одлазили. На ВМА је остао до 18. новембра, а онда је болничким колима превезен у бању у Младеновац. Била сам код њега у посети и већ сутрадан, 19. новембра да му однесем ствари, 20. нисам ишла, али сам ишла 21. новембра. Тада смо ишли тата и ја. Из бање је изашао 18. децембра, то знам, јер нам је 19. слаба. По томе памтим. Када је изашао из бање, ишао је са штаком, мислим да је једна штака била у питању. У бањи је био смештен на трећем спрату, лежао је, има лифт тамо. У најкраћем из њеног исказа је то оно што у целини потврђује одбрану оптуженог. Нити је ово да је до 18.

био са штаком у контрадикцији са отпусном листом, где каже да је оспособљен 18. децембра за кретање без помагала, јер докторка Крунић-Протић каже, он је био за то оспособљен, али то не значи да је без ње ишао, ако му је са њом било лакше.

Сведок Самарџија Раде, Вујин теча, отац Катић Душанке о својим сазнањима каже: Вујо је био рањен и пребачен на ВМА, то је било 30. или 31. октобра 1991. године. Обилазио сам га у болници, док није отишао у бању. Пребачен је колима у Младеновац 18. новембра. Сутрадан сам ишао са кћерком да му однесем доњи веш. Био сам код њега и 20. новембра, када сам водио и његовог ујака. Кћерка тада није ишла, а био сам и 21. да носим оно што је он наручио да му се донесе. Тада је ишла и кћерка са мном. Био је смештен на трећем спрату, лежао је, јер му је нога била замотана. Изашао је пред моју славу, 18. децембра. Потпуно идентично Вујиној одбрани, потпуно идентично исказу Катић Душанке.

Саслушан је и сведок Нишавић Миле, који је, чини ми се, посебно оставио упечатљив утисак на све овде присутне, управо због тога, што је то једини сведок који о том има непосредних сазнања, о чему је говорио, а није, што би рекли, ни род, ни помоз Бог, који је Вују упознао тамо у Бањи, који га никада после тога више није видео, који никаквог разлога нема да у поступку буде неискрен или необјективан. Овај човек муцајући и тешко се изражавајући, каже нешто што ћу ја прочитати у континуитету, на начин на који је он то с муком изговорио, јер има, на несрећу, ту тешку говорну ману. Каже, упознао сам Вују у Младеновцу, знам његовог оца, па сам чуо да је он у бањи, па сам отишао да га посетим. Код Вује сам био 20. новембра. Рекао ми је да је стигао пре два дана, дакле, 18. новембра. Био је на трећем спрату. После два дана поново сам свратио код њега, то је значи 22., нашао сам га да лежи. Био је у пицама, а на горњем делу нешто као џемпер. Имао је штале наслоњене код ормара. Када сам навраћао после пет-шест дана, могао је полако да излази. Ишли смо у приземље, у неке заједничке просторије, картали. Остајао сам најдуже до око осам, осам и двадесет увече. Знам да је морао увече бити на визити, па зато некада нисмо могли у то време играти карте. Говорио је, цитирам, «немам времена, морам у собу, биће визита». Када год сам дошао да га посетим, налазио сам га у соби или тој заједничкој просторији. Знам да му је долазила родбина у посету, рекао ми је то. Рекао ми је да остаје месец дана до 18. децембра. Задњи пут смо се срели 15. или 16. децембра и тада ми је рекао да одлази 18. децембра. Након тога се више никада нисмо видели, ни чули. Ово што сам ја интерпретирао преписујући из транскрипта оно што је овај сведок тешком муком изговорио, муцајући, је то што је он рекао. Али мислим да има посебан значај, јер ако колега Тужилац можда сумња да одбрана подмеће сведоке који ће потврђивати да је Златар Вујо био 20. у тој Селтерс бањи, па, ваљда би та одбрана онда нашла неког елоквентнијег од Нишавић Милета да то прича, па ваљда би довела некога ко уме да прича на начин, да ваљда и сам верује после у то што прича, а не би довела муцавца и мутавог човека да се са њим мучимо два сата да из њега извучемо пет реченица. Па, он је најмање са аспекта неке логике, подобан да сведочи у корист одбране, с обзиром на тешку говорну ману коју тај човек има и с обзиром на ефекат који сведок треба сведочећи да остави на веће.

Толико о сведоцима који имају директних сазнања о свему томе и који су о томе сведочили пред судом. Пред судом је саслушан један већи број других сведока, неколико њих је предложила одбрана, највећи број и није. То су сведоци које је предложио Тужилац или нека друга лица у поступку, не знам тачно, али који имају, што посредних, што непосредних сазнања о овоме о чему је Вујо у својој одбрани говорио.

Сведок Ковачевић Стеван, комшија Вујин из Вуковара, каже: познајем Златар Вују, у комшилуку смо. Били смо комшије преко баште. Ја видим његову кућу из моје, моја врата у двориште гледају његова врата. Ја сам био рањен, вратио сам се после рањавања у Вуковар 13.11. и Вују видео тек неколико месеци касније. Чуо сам да је и он био рањен. То ипак пуно говори. Човек који врата у врата гледа код Вује. Од 13.11. га не види до тренутка када се Вујо враћа, неколико месеци касније. То сасвим потврђује оно што Вујо и одбрана тврде читаво време.

Сведок Миљановић Богдан, такође, комшија: познајем Златар Вују, каже, први ми је комшија. Моја кућа је преко пута његове. Вујо је био рањен крајем X месеца и дошао је пар дана пред Нову годину. До тада га нисам видео. То је директно потврђена одбрана Златар Вује, везано за његово одсуство из Вуковара.

Сведок Бакић Миле, каже, исто, познајем Златар Вују од раније. Нисам га видео на Овчари када је био рањен. Таква је формулација реченице коју је рекао. Како да га видим, у смислу када је био рањен. Он је био у Београду, каже Бакић Миле. Бакић Раде, каже, познајем Златар Вују. Био је у Немачкој, дошао је у Вуковар и био је у Вуковару. Октобра је рањен и пребачен за Београд у болницу и знам да се појавио у Вуковару пред Нову годину, да ли 28. или 29. Ту је негде, концем децембра је дошао кући. Тада сам га први пут видео после рањавања.

Сведок Цревар Марко: познајем Златар Вују. Знам да је крајем X месеца Вујо рањен. Углавном знам да је XI месец Вујо уопште није био у Вуковару. Био је на ВМА у болници. Био сам једном приликом у посети. Мислим да је био рањен у ногу, између ногу. Када сам га посетио на ВМА, лежао је у кревету. Виђао сам га сваки дан или сваки други дан, пре његовог рањавања. После тога Вују у Вуковару нисам видео до после рата, дебело после рата, како он каже, можда чак 1992. године. Па, ако га човек виђа сваки дан до рањавања, онда је немогуће да је он ту после тога, а да га он не види.

Сведок Маћешкић Миле, исто каже: познајем Златар Вују. Знам да је био рањен, мислим у X месецу. Након рањавања, први пут сам га видео давно после престанка борби тек 1992. године. Сигурно га пре нисам видео.

Сведок Кресовић Јовица: познајем Златар Вују. Упознао сам га после рата. Нисам га видео на Овчари. Сведок Љубишић Мирко: познајем Златар Вују. Нисам га видео на Овчари.

Сведок Дукић Никола: познајем Златар Вују. Мислим да га знам из рата. Можда и раније из виђења. Нисам га видео на Овчари.

Сведок Дујаковић Илија: познајем Златар Вују. Био сам присутан када је рањен. Био сам преко пута када је неко викнуо, Златар Вујо је рањен. Био је рањен по бутинама, по мушкости и по стомаку. Био је доста рањен, онако сав избелио. Тражио је од мене воду и ја сам му дао. Виђао сам га до тада сваки дан. Хранио се у његовој кући. Упознао сам му и фамилију. Након рањавања видео сам га први пут у децембру 1991. године, посетио ме је у касарни у Београду, вероватно је дошао из бање. Могло је то бити после 19. децембра.

То су сведоци који су саслушани током овог поступка и који су се изјашњавали о својим сазнањима везаним за Златар Вују и нико од њих, Вују након рањавања до пред Нову годину или чак после тога, у Вуковару није видео. И не само они. Нико од ових људи који седе овде на оптуженичкој клупи, а познају Вују, јер су мештани, Вуковарчани, а били су на Овчари, мислим на оне који кажу да су тамо били, не кажу да су га тамо видели.

Суд је имао прилике да овде види, чини ми се, тројицу или четворицу, а да прочита исказе и осталих сведока који су саслушани из Хрватске, већином Вуковарчана. Нико од њих не помиње, то су људи који су били у хангару, који су били на Овчари, нико од њих не помиње да је тамо видео Златар Вују. Коначно, и сведок сарадник број 2, који добро познаје Златар Вују, јер је Вуковарчанин, који је био на рупи у време када је био и сведок сарадник број 1 на рупи и који је био на рупи у време када сведок сарадник број 1 ставља мог брањеника у стрељачки строј, каже, ја њега тамо нисам видео, ни на рупи, ни код хангара, нигде. Имамо ситуацију, у којој имамо бар двадесет људи, нисам бројао, ако узмемо и ове људе одавде са оптуженичке клупе и оне из Хрватске и све оне које сам прочитао, то је тридесет и нешто људи, који кажу, не, Вујо тамо није био. Нисмо га видели. Имамо фамузног сведока сарадника број 1 који га је једини видео, који га виђа целог новембра месеца, који каже, ма, није он био ни на ВМА, није био нигде, он је био у Негославцима три дана, па се вратио, па пуцао по Вуковару цео новембар месец, учествовао у борбама, или шта већ радио. Нећу то више анализирати, мислим да је већу потпуно јасно у таквој ситуацији, коме може веровати и коме може поклонити веру.

Током овог поступка, суд је у жељи да провери каква је теоретска могућност била, да се Златар Вујо уопште 20. новембра креће без помагала, одредио медицинско вештачење које је први пут урадио доктор Милош Јанчић, стални судски вештак, хирург, ортопед трауматолог, који је након анализе комплетне медицинске документације која је била доступна суду и њему, закључио да процес комплетне реституције повређених ткива и опоравка од задобијених рана је трајао дуже од наведеног периода опоравка, од четири до шест недеља, те да у периоду од 18.11. до 21.11.1991. године, Златар Вујо није био здравствено способан за самостално и активно кретање, ходање, а без помоћи других лица или ортопедског помагала. Значајан један налаз који потпуно искључује могућност да је Златар Вујо могао тамо бити на начин како то сведок сарадник број 1 описује, у једној таквој ситуацији, Тужилац предлаже једно контролно, ново вештачење, покушавајући да тај налаз на неки начин релативизује и добије другачији. Ми добијамо један налаз групе вештака коју је репрезентовао овде пред судом професор Александрић. На који начин је то чинио, ја то не бих коментарисао. Мени је то као лаику за медицину изгледало тужно, да је један професор медицине толико неуспешно парира једном младом лекару, хирургу. Суштина тог другог налаза је да је Златар Вујо, с обзиром на повреде које је имао и на степен залечености тих повреда, могао тог 20. теоретски да се креће без помагала. Ја бих да будем искрен, да је професор Александрић уложио мало труда да у свему томе буде рационалан. Можда је то могао и да схвати. Па, да кажем, па, можда је и могуће, знате. Можда је он и могао без те штаке, на неки начин, да се креће, имао је некакву болност, али човек када има неки јак мотив, када има снагу и жељу за нечим, стисне зубе, трпи бол па направи неколико корака, па пређе неку раздаљину, па можда то може и да ради. Али, професор Александрић је у тој својој, рећићу слободно, тврдоглавости, отишао тако далеко, да је на питања суда, рекао да је он могао да пређе километар и по, без икаквих проблема, да је могао да прође километар и по, као да и сваки здрав човек. То је сада већ крајност, у коју, чини ми се, професор Александрић није смео запасти, то је нешто што је медицински неприхватљиво, човек има констатовану хипотрофију мишића леве ноге, дакле, тај мишић је смањен од волумена, од неупотребе, он лежи месец дана на ВМА, па бива превођен на другу клинику, тако лежи на ВМА, односно било где, па и да није био повређен, не може километар и по да пређе без проблема, као и сваки здрав човек, а

да не причамо о хипотрофији, да не причамо о рани која се цернира, да не причамо о проблемима везаним за повреде тестиса, што је све остало отворено, с обзиром на то да се вештаци о том питању нису уопште усагласили.

Но, из чињенице да суд после покушаја усаглашавања вештака по овом питању, није покушао да ту ствар истера до краја, одређивањем неког трећег вештачења, на шта би, чини ми се по закону био обавезан, одбрана закључује да суд сасвим правилно процењује да му то питање и није од посебног значаја за пресуђење. Једино на такав начин одбрана може да тумачи такву одлуку суда и потпуно је сагласна са таквом проценом суда, да то питање није од посебног значаја, без обзира да ли је Вуја могао или није могао, теоретски да се креће. То није ни животно, ни логично. Вујо 20., с обзиром на то како се то тамо на Овчари одвијало, није могао знати да ће се то тамо одвијати. Зашто би он тог 20. напуштао болницу, па са том штаком или без штаке или било како, али, у сваком случају, болестан, ишао тамо да ради нешто што не зна да ће се догодити, па онда враћао се назад и бивао на неким визитама, не знам на којим, на вечерњој није могао сигурно бити, јер се то дешавало у време те вечерње визите. Једини, да кажем, резон је да је ово судско веће уочило да таква верзија догађаја није ни животна, ни логична, нити је могуће бранити са аспекта, са тог аспекта резона, а да с друге стране је искључена сведочењем докторке Ранке Крунић-Протић, па да је то питање и могло остати недоречено, јер ови други докази, један животни начин размишљања искључују такву могућност.

У таквој ситуацији, суд је у позицији да на тим теразијама које држи Божиња правде, с једне стране, смести све ово о чему сам сада трудећи се да будем најкраћи, респектујући и време овог суда и умор свих нас који смо овде, да све то стави на један тас, а с друге стране, да на тај тас стави исказ сведока сарадника број 1. Шта ће превагнути на том тасу, ја као бранилац Златар Вује уопште не сумњам и немам никакву дилему. О томе која је тежина онога на оном другом тасу, онога где ће бити сведок сарадник број 1 ће говорити колега Јелушић, с обзиром да смо на тај начин поделили наше одбране.

И пре него што се захвалим свима присутнима на пажњи, ако ми суд дозволи само још једну реченицу, невезано за сам овај поступак, а с обзиром да је мој уважени колега у заиста маестралној завршној речи изрекао, да кажем, неке критике на рачун колега с преке стране ове суднице, ја бих желео с једне стране да се захвалим колеги Тодоровићу на лепим речима које је изговорио за колегу Јелушића и мене, али бих комплименте узвратио на један други начин, јер ми је као браниоцу који нисам из ове београдске средине, који сам из Новог Сада, посебно драго и била ми је заиста изузетна част да током ове две године рада на овом предмету, упознам колеге Томића и Баровића, као врсне адвокате и да изразим неко своје заиста уверење и неки свој суд о томе, да, без обзира што у овој судници седе у другом реду, припадају првом реду београдске адвокатуре. Захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА: Хвала, господине браниоче. Прошло је 15 сати, мислим да нам је свима за данас доста. Колега Јелушићу, очекујем да ћемо ујутру наставити са Вашом завршном речи. Дакле, претрес ћемо наставити сутра. Колега, Тодоровићу, сачекајте за толико. Претрес ћемо наставити сутра у 9,30 сати. Хвала лепо.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА - СУДИЈА